

DOLENJSKI GLASNIK

Glasilno Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsako sredo — Posamezna številka 10 din — LETNA NAROČNINA 480 din, polletna 240 din, četrletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma 3 amer. dolarje — TEK. RAČUN pri Komunalni banki v Novem mestu št. 60-KB-16-2-24

Štev. 47 (401)

LETO VIII

NOVO MESTO, 20. NOVEMBRA 1957

UREJUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Rokopisov ne vračamo — TISKA Casopisno podjetje »Slovenski poročevalci« v Ljubljani

Popusti na železnici ob 29. novembru

Popust za povratno potovanje bo veljal ob letošnjem Dnevu republike 4 dni. Potniki lahko začno potovanje v četrtek 28. novembra ob 12. uri oz. do nedelje 1. decembra do 24. ure. Povratek velja od 29. novembra (od polnoči) do ponedeljka 2. decembra do 12. ure. Za ta praznik velja popust na razdalji do 600 km.

BO MLADINA POMAGALA GRADITI AVTOCESTO LJUBLJANA-ZAGREB?

Zima in pomlad nas sicer še ločita od začetka novih velikih delovnih akcij naše mladine v prihodnjem letu, vendar pa se republiška mladinska vodstva že pripravljajo nanje. V razpravljanju je predlog, da bi organizirali zvezno mladinsko delovno akcijo v Sloveniji, na kateri bi sodelovalo približno 60.000 mladincev in mladink. Problem so investicije za prebivališča teh brigad.

Občni zbori prosvetnih društev in Svobod naj bodo politična in kulturna manifestacija

Občine so z izvolitvijo novih občinskih ljudskih odborov dobile nove naloge. Sem sodi tudi odgovornost za izobraževanje in kulturno razvedrilo delovnih ljudi. Socializem ni samo goło delo, ampak je hkrati veselje do življenja v igri, plesu, petju, je veselje do ustvarjanja boljših ekonomskih pogojev za človeštvo.

Člane društva združuje altruizem, ljubezen do uspehov posameznikov in kolektivov; zato so prosvetna društva potrebna razumevanja tistih kolektivov, ki lahko pomagajo, ki lahko postanejo mecen naših prosvetnih društev.

Odnos kolektivov do prosvetnih društev in Svobod bo moral prerasči v stalno skrb. Podjetja naj mislijo tudi na drugo plat življenja svojih de-

lavec, na izobraževalno, prosvetno in razvedrilno stran. To je potrebno, je kakor kos kruha za lačnega človeka. Da bi podjetja, zadruge in ostali delovni kolektivi sami reševali problem, je skoraj nemogoče, če se živimo v trenutno še vedno problematično voženje na delo, na razpoloženje delavca, ki želi spremembe, ker ga enoličnost muči in odbija. Koncentracija dela, izobraževanja in razvedrila preveč odtujuje, zapira posameznike od drugih kolektivov. Človek je družbeno bitje, zato želi po delu sprostitve v kakršni koli obliki. To pa naj mu dajejo društva, ki naj za-

jemajo vse oblike telesnega in duševnega udejstvovanja.

Društva in klubi — za odih po delu

Strogi režiserji, nedosegljivi strokovnjaki, gola šablona starih metod dela, ekonomska nestrpnost in mogoče še stalno nergaštvo nekaterih — to res ni vabljava vaba za delovnega človeka. Posledica: »grem v gostilno, tam se vsaj počestvo pomemim, pa tudi potreben sem ga kozarček ali dva.«

V četverkotju: delovno mesto — dom — politični sestanki — gostilna je treba najti osrednjo točko v obliki kluba

ali društva, kjer bo našel naš človek to, kar si želi po trdem delu. V ta četverkot se je treba vrniti in najti pestrost za zadovoljitev najrazličnejših potreb (igre, izlete, lepi večeri, razgovori, razprave itd.).

Ni naš namen, da ustanovljamo v tem četverkotju mnogo društev. To je bolezen, ki zlasti na vasi hromi delo. Človek včasih res ne ve, koliko članskih izkaznic ima in koliko plača članarine. Napredek se ne kaže v številu društev, ampak v sposobnosti posameznih društev pri organizaciji društvenega življenja.

To nalogo pa imajo prosvetna društva in Svobode, zato je treba, da občini zbori dohitijo naš gospodarski in politični razvoj, ker bodo sicer nekatera društva capljajoče počasi odmrla. Naš razvoj v socializmu mora razumeti sleherni delavec, saj drugače ne more člane izobraževati in usmerjati.

Osnovna enota našega amaterstva je društvo, ki je nastalo na prostovoljnem združenju ljudi z namenom, da se izobražujejo in kulturno razvedre na zaželenih področjih prosvetne dejavnosti.

Nekateri bi radi amaterstvo pokopali, češ saj ni kvalitete, ni več zanimanja za petje, glasbo itd. Tožijo, da ni obiskov, da ljudje ne cenijo njihovega dela, da so za svoje delo premalo nagrajeni itd. Drugi zopet trdijo, da je treba ustanovljati poklicna prosvetna društva, ki naj imajo reden proračun in umetniške dodatke itd.

Vsa ta razglabljanja so potrebna, toda treba je najti pravi izhod. Naša amaterska društva bodo živele, samo oblike dela se bodo spreminjale. Kako togo bi bilo življenje, če človek ne bi več našel kolektivne sproščenosti in možnosti, da bi sam igral, pel, šahiral, brecl žogo itd.

Vse to in še več, zlasti specifične pogoje glede programov dela in vključevanja članstva, je treba obravnavati na občinih zboreh.

Ker moramo po občinih zboreh društva izvoliti še občinske svete in okrajni svet, je nujno da se občini zbori društva izvrše od 15. novembra do 15. decembra.

Ne vrhunstvo, vendarle pa vedno: kvaliteta!

TABORNIŠKA SKUPSCINA TO NEDELJO

Zaradi bolezni in drugih težavnih vzrokov je letna skupščina Rodu gorjanskih tabornikov preložena na nedeljo 24. novembra; začela se bo ob 9. uri v veliki porotni dvorani okrožnega sodišča v Novem mestu. Taborništvo vabijo kudeleži stare članov organizacije, njene simpatizerje in vse ljubitelje narave.

Amaterska društva se ne morejo boriti za vrhunstvo poklicnih kulturnih ustanov, vendar pa se morajo kljub temu boriti za kvaliteto in višini, ki jo dopušča kraj, gmočne prilike in kadri. Biti kulturni človek, o tem se premalo govori in piše.

Nekateri vidijo v delavcu le fizičnega ustvarjalca, smatrajo, da delavec ni sposoben za napredek duševnega sveta. (Nadaljevanje na 3. strani)

Izboljšano delo

Do konca meseca bodo končani občini zbori sindikalnih podružnic v našem okraju. Za razliko od občinih zborov v prejšnjih letih, so letošnji na splošno veliko boljše pripravljeni. Tudi razprava je bolj konkretna. Člani sindikata spoznavajo, kakšno vlogo ima sindikat glede organizacije dela, dviga storilnosti in zaščite delovnega človeka.

Cestarij Okrajne cestne uprave so se na občnem zboru potegovali za več stvari. Namajo dovolj dobre zaščitne obleke, slabše so plačani kot cestarij na državnih cestah in v sosednih okrajih. Ker ni denarja za redno vzdrževalna dela na cestah, jih večkrat zaposlijo pri težkih delih v kamolomnih, ceste pa so prepuščene same sebi.

V tovarni BELT v Črnomlju so na občnem zboru sindikalne podružnice kritično pretresli vse zadeve podjetja, zlasti pa poudarili potrebo za redno in načrtno strokovno izobraževanje mladih delavcev ter zmanjševanje števila zostankov od dela zaradi oboležosti. Dosedanjemu upravnemu odboru sindikalne podružnice niso dali razrešnice, ker zahtevajo od njega, da pojasni še nekatere stvari iz vodenja menze v letu 1956.

Razveseljivo je, da delavci na šindikalnih sestankih vedno bolj živo obravnavajo problem organizacije dela in dajejo predloge za zvišanje storilnosti. Spoznavajo, da je le v tem ključ do večjega dohodka skupnosti in posameznika.

15.000 plemenskih svinj homo uvozili

Prihodnje leto nameravajo uvoziti nekaj 15.000 plemenskih svinj za rejo »belih prašičev«, tako da bi bilo v državi do leta 1961 nekaj pol milijona plemenskih svinj, redili pa bi takrat okrog 4 do 5 milijonov prašičev.

Kulturno-prosvetno društvo Josip Jurčič Trebnje, je v pričetku letošnje sezone uprizorilo »KROG S KREDO«. Igra je po stari kitajski pravljici napisal Klabund, prevedel Oton Zupančič, režiral pa Janez Gartner. Po uspešnih izvedbah na domačem odru in na odrih v Dobruču, Sentvidu in Višnji gori bodo trebanjski igralci danes ob 19.30 uri v Domu LP v Novem mestu.

Na sliki: Cao-Hai (Zvonimir Skalar), Yli-Pel (Mimi Poljanškova), Čang-Ling (Jože Uhan), Ma (Jože Lindič), Haitang (Rezka Redkova) in vojak (Jože Salehar) — Foto Erjavce, Stična.

Milijoni za boj proti paralizi

Uspešen začetek cepljenja proti otroški ohromelosti — Kjer je razumevanje, gre stvar odlično od rok

Serbeno pripravljeno cepljenje otrok proti otroški ohromelosti se je pričelo v našem okraju 11. novembra v štirih občinah. Primarij dr. Smrečnik je pričel s svojimi sodelavci cepiti v Črnomlju, dr. Spüler na Mirni, dr. Zakrajškova v Mirni peči in medicinska sestra Marija Vuk v Žužemberku. Ze prvi dan so cepili nad 700 otrok.

Ceprav zahteva taka zdravstvena akcija veliko priprav in dela, se je pokazalo, da so

bile priprave dobro izvedene. Delo je steklo že prvi dan po določenem razporedu brez motenj. Prav tako se je pokazalo, da je prvi dan, da večina staršev pravilno cenijo velike izdatke, ki jih ima družba s tem cepljenjem, kot tudi napore zdravstvenega kadra.

V ČRNOMLJU so prvi dan cepljenja prinesli vse otroke, celo več kot jih je imel v evidenci matični urad. Med otroci je bilo namreč 35 takih, ki jih matičarji niso popisali. Za-

radi plačila 600 din za otroka, kolikor znaša prispevek staršev, ni bilo nobenega negotovanja. Mnogi so v Beli krajini plačali del prispevka že vnaprej. Vse kaže, da bo odziv na cepljenje prav v Beli krajini največji.

Tudi v občini MIRNA so bili člani ekipe zadovoljni. Nihče ni pričakoval tako številnega odziva v oddaljenih vaseh, saj so nekateri starši prinesli otroke tudi po uro in več daleč. Tu ni bilo nobenega kritiziranja glede plačila prispevka. V ŽUŽEMBERKU so prvi dan prinesli na cepljenje vse otroke, razen štirih, ki so bili predvideni za ta dan.

Ni pa bilo tako v MIRNI Peci in okolici. V Mirni peči so prvi dan cepili od 100 le 69 otrok, v Biški vasi od 36 le 27, v Globodolu od 40 le 22 in na Jablanu od 53 otrok 41. V Biški vasi so imeli največ dela s prepričevanjem o potrebi cepljenja, občinskega odbornika in člana občinskega sveta za zdravstvo. Ta je vodil ekipe zadrževal, da so njegovi otroci zdravi in ne potrebujejo cepljenja. Komaj so ga prepričevali, da je dal cepiti enega otroka. Razumljivo je, da se ljudje, ki gledajo vsako novo stvar z nezaupanjem (zlasti v politično in kulturno zaostalih krajih) radi vzgledujejo po svojem odborniku. Slabemu odzivu na cepljenje v Mirni peči in okolici je botrovalo tudi godrnjanje zaradi malenkostnega prispevka, ki ga plačajo starši, lahko tudi v obrok, zato da bodo njihovi otroci obvarovani zahrbtna bolezen.

ni. Za tiste, ki so zaradi socialnih razmer plačila nezmožni, pa tako plača njihov delež občina.

Na splošno poteka cepljenje prav dobro. Vsakega otroka pred cepljenjem pregleda krajevni zdravnik. Če ni popolnoma zdrav, ga ne cepijo. Take otroke bodo cepili pozneje. Mnogo preveč je strahu pri otrocih in celo pri mamicah pred iglo zdravniška. Cepivo vbrizgajo v kožico na roki. To ni združeno s kako posebno bolečino, ves postopek je pa zelo hitro končan, saj cepi en zdravnik tudi do 60 otrok na uro.

Metlika za občinski praznik

24. novembra Ob 15. uri v kino dvorani koncert Veselih Kranjcev iz Ljubljane.

25. novembra Ob 20. uri v Domu Partizana slavnostna akademija.

26. novembra Ob 6. uri budnica mestne godbe; ob 9. uri v kino dvorani slavnostna seja občinskega ljudskega odbora; ob 10. uri slavnostno zborovanje na Trgu svobode; ob 11. uri v Belokranjskem muzeju otvoritev razstave risb in grafik partizanskih umetnikov; ob 11.30 otvoritev novega obrata evijenih izdelkov v tovarni BETI.

Po končanih slavnostih bo v Domu na Pungestu priredila Zveza borec ZABAVO S PLESEM

28. novembra Ob 20. uri v Domu Partizana koncert metliške godbe in pevskega zbora v počastitev Dneva republike.

V Podbočju pripravljajo vinsko razstavo

Iz Podbočja (prej Sv. Križ pri Kostanjevici na Dolenjskem) smo zvedeli, da je pripravil lokalni odbor za medzadružno vinsko razstavo spet pridno na delu. Prva takšna povojna razstava je bila lani. Čeprav sta letos pozni sneg in pozeba okrnili vinski pridelek tako količinski kot kakovostni, hočejo vinogradniki pokazati pridelek dolenjskega cvička. Navzlic neugodnim vremenskim razmeram želijo obdržati in poglobiti tradicijo vinskih razstav. Medzadružna vinska razstava bo v združenem domu v Podbočju. Odpri ji bodo na Dan republike — 29. novembra, trajala bo pa do vključno nedelje, 1. decembra. —ski

Kmetijsko banko dobimo
V zvezi z nadaljnjo reorganizacijo našega bančništva pozdravljajo gospodariki krogi, predvsem pa kmetijski proizvajalci načrt o ustanovitvi posebne kmetijske banke. Podružnice NB bodo ostale samo v okrajnih središčih.

Obiščite umetnostno razstavo v Dolenjskem muzeju!
Odpri do 30. novembra dnevno od 9. do 17. ure

Notranjepolitični tedenski pregled

Stalni kader - boljše delo

V kratkem bo Zvezna ljudska skupščina razpravljala o številnih novih zakonskih osnutkih. Med temi je tudi predlog zakona o javnih uslužbencih. Ob tem bi se danes ustavili. Našim bralcem pa smo dolžni pojasniti, da je to šele osnutek, prav tako kot je osnutek tudi predlog zakona o pokojninskem zavarovanju, o katerem ste že brali. To pomeni, da se zakon lahko še spremeni in prav verjetno je, da se bo spremenil tudi predlog zakona o javnih uslužbencih, saj so mnoge sindikalne podružnice nedavno tega poslate v Beograd svoje pripombe.

Pomen zakona o javnih uslužbencih bo zelo velik. Odstranit naj bi nejasnosti v dosedanjih predpisih in okreplil ter razvil zakonitost v delu javnih služb. Se vnašajo je morda to, da bo uredil položaj uslužbencev v javnih službah. Zakon bo omogočil boljše nagajevanje uslužbencev, ki delajo po občini, na okrajih, v republiških in zveznih ustanovah, v šolah in na univerzah. Zaradi premalo spodbudnega nagajevanja in nizkih plač mnoge občine na primer niso mogle dobiti dovolj sposobnih strokovnih kadrov. S spremenjenim zakonom o pravicah in dolžnostih ljudskih odborov bodo le-ti dobili tudi vse inšpekcijske službe. Toda kako dobiti inšpektorja, če ga za njegovo delo ne moreš primerno nagraditi. Ali drug primer: načelniki gospodarskih oddelkov pri občinih bi morali biti visoko kvalificirani gospodar-

ski strokovnjaki. Takih na občini ni bilo moč dobiti, ker so jim nudile tovarne veliko višje prejemke. Zakon skuša vsaj delno odpraviti te razlike med plačili in prav gotovo bo to prispevalo k stalnosti kadrov v organih državne uprave in v samostojnih ustanovah, na področju prosvete, znanosti, v zdravstvenih ustanovah, bankah in drugih družbenih organizacijah.

Nov uslužbenki sistem bo prinesel celo vrsto važnih novosti. Predvideno je, da bodo o imenovanju in napredovanju uslužbencev odločale posebne komisije za uslužbenska vprašanja. Napredovanje posej ne bo vezano le na leta službe, marveč tudi na prizadevanost in druge odlike posameznega uslužbenca. Komisija bo vsako leto ocenjevala delo uslužbenca in če bo dobil izredno oceno, bo lahko predčasno napredoval v višje znanje, oziroma v višji razred in dobil zato tudi višjo plačo. Uslužbenec, ki pa v tekočem letu ne bo delal dobro in bo dobil neugodno oceno, časa ne bodo steli v napredovanje. S tem je omogočeno hitrejše napredovanje, kar je povsem prav, saj je po naših krajih na primer mnogo učiteljev, ki zaslužijo za svoje prizadevanje, znanje in pridnost pri delu višji razred kot ga imajo.

V osnutku so predvidene dosedanje oblike temeljne plače, toda namesto dodatne plače in položajne dodatka naj bi se uvedla položajna plača. Te-

meljna plača bo slovela na šolskih in strokovnih kvalifikacijah pridobljenih v službi, na službenih letih, položajna plača pa bo odvisna od funkcij, ki jih opravlja uslužbenec. S položajno plačo naj bi dosegli tudi potrebno razlikovanje za težina dela, ker so osnovne plače za vse enake. Razen tega bodo zaposleni dobili lahko tudi posebne dodatke v primerih, ko bo lahko dokazati boljše uspehe pri delu, kjer so pogoji dela težji ali pa tam, kjer je težavnije fizično plačevati delo. Uslužbeni bodo lahko dobili tudi nagrade za izredno delo, na primer takrat ko pripravljajo obsežnejša poročila, ki imajo včasih znanstveni značaj. In končno, uslužbeni bodo lahko dobili tudi plačilo za nadurno delo, kar dosedaj predpisi niso dovoljevali.

Predvidenih je dvajset plačilnih razredov. Najnižja plača bi bila 8.000 dinarjev, najvišja pa 33.000 dinarjev. Uslužbeni s srednje strokovno izobrazbo bodo imeli v začetku 16. plačni razred, to je 9.700 dinarjev. Uslužbeni z višjo solo bodo začeli s 15. in zaključili s 6. razredom, to je z 19.200 dinarji. Uslužbeni z višjo strokovno izobrazbo pa bodo v začetku razvrščeni v 12. plačni razred z 12.800 dinarji temeljne plače. K temu je treba povedati še kakšne bodo položajne plače. Za najvišje položaje bo znašala mesečno 22.000 dinarjev, po občinih pa do 12.000 dinarjev. Kot je znano, se bodo s tem prejemki javnih uslužbencev v prihodnjem letu povečali za 18 milijard dinarjev. To nedvomno utemeljuje tisto, kar smo povedali v uvodu. Razumljivo, da zakon ureja tudi vprašanje dopustov, odpovednih rokov in podobnih stvari.

V Jablanu pri Mirni peči so matere z otroci počakale ekipo zdravnikov kar na soncu pred hišo

VREME

ZA ČAS OD 21. 11. DO 2. 12.

V splošnem nestalno, vendar večinoma le lahne ali kratkotrajne nadavine (v dneh med 21. in 22., med 24. in 25. novembrom ter med 29. novembrom in 2. decembrom). Temperatura se bo sprva še znižala, a v zadnjih dneh novembra bo nastopila prehodna otoplitev.

Pred občnimi zbori prosvetnih društev in Svobod

Takšnega poslanca bomo še volili!

(Prenos s 1. strani)

Takim je treba jasno povedati, da ima delavski razred vodilno vlogo ne samo za ročno delo, ampak tudi za kulturne in duhovne vrednote. Kapitalistični izkoriščevalci so skopo in načrtno jemali delavcu možnosti za izobraževanje, zato je naša dolžnost, da to previsoko razliko med duševnim življenjem fizičnega delavca in življenjem intelektualnega delavca zmanjšujemo. Ne postavljati kulture tako visoko, da je preprosti državljan ne more dojeti. Visoka filozofija je kaže v tem, da preprosto in razumljivo uči in živi!

Kar zadeva programe, smo dosegli že kar lep napredek. Društva bolj samozavestno ter odgovorno ter rešujejo. Naši ljudje ne pojejo in ne igrajo samo zato, da bodo nastopili, ampak zato, ker čutijo notranjo potrebo po takim življenju. V tem je šola našega amaterstva in želja za napredek. Ni vse samo za denar, mnogo se da napraviti, če se dela z veseljem, če ljudje uživajo v amaterskem nastopanju.

Vsako prosvetno društvo ima z ozirom na kadrovske in gnotne prilike različne možnosti udeleževanja, zato imajo društva tudi različne sekcije udeleževanja.

Pomladimo naša društva!

Ker je kader osnovni temelj vsakega društva, je treba temu problemu posvetiti največ pozornosti. Veselje do amaterstva je treba vzbuditi že pionirju, zato naj društva več nastopajo za pionirje in naj več delajo na tem, da vzgajajo društveni pomladki. Društva moramo pomladiti! Vsi starejši kulturno-prosvetni delavci smo dolžni, da svoje uspehe, svoj napredek varno in skrbno izročimo mlajšemu kadru.

Prav zaradi tega predlagamo, da bi v delovnem času 1957/58 za proslavo 15. obletnice ustanovitve pionirske organizacije organizirali pionirske prireditve v marcu, aprilu in maju po društvi, šolah — krajevno in sektorsko. Programi naj bodo izvirni po možnosti kraja z geslom: »Pionirji pri delu, veselju in igri.«

Razen te naloge pa naj društva na občnih zborskih temeljito obdelajo še ostali program svojega dela. Upošteva vaje zmogljivosti kadra, financ, prostorov, potem ne boste delali programov samo za reklamo!

Potrebna je stalna povezava z občinskimi vodstvom

Sekcije dela imamo različne, vsak član društva bo lahko našel svojega konička. Interes in veselje naj bosta vodila za ustanavljanje sekcij, ki pa naj bodo živo — kolektivno povezane v društvenem življenju.

Prav je, da se na občnem zboru tudi temeljito pomenite

Partizanski dom na Frati vabi tudi v pozni jeseni ljubitelje narave — (Foto: Polde Pungertar)

o članarini in sploh o dohodkih. Vsako društvo naj si napravi proračun dohodkov in izdatkov, katerega je treba pravočasno poslati na občinski ljudski odbor. Društva premalo živo navezujejo stike z občinskimi ljudskimi odbori, zato čestokrat občinske odbore krivično obsojajo, da se ne zmenijo za njihovo delo.

Z decentralizacijo, s prenašanjem nalog na občine, dobivajo tudi občinski sveti Svobod in prosvetnih društev odgovornejša naloge. Občinski sveti bi morali idejno, organizacijsko, materialno in iniciativno reševati, usmerjati in učiti društva. Toda občinski sveti še niso začeli, niso prevzeli pobude ter imajo premalo povezave z okrajnim odborom Sveta Svobod in prosvetnih društev.

Okrajni odbor Sveta Svobod in prosvetnih društev bo z razvojem občin vedno bolj izgubljal direktne operativne naloge. Njegova naloga bo, da bo sodeloval o kulturnih in političnih vprašanjih, da bo skr-

bel za skupne akcije, da bo predstavljal društva v okrajnih merilu pred državnimi družbenimi organi.

Ker bo okrajna skupščina konec decembra 1957 ali v začetku januarja 1958, morajo društva na svojih občnih zborskih izvolitvah delegate tudi za to skupščino. Vloga delegata je, da prinese na skupščino vse problematiko društva, ki je važna za reševanje v okrajnem merilu.

Sveti za kulturo in prosveto pri občinah pa naj skrbno pomagajo, naj vse problematiko naših društev obravnavajo pred ObLO, ker le tako bodo naši ljudje, ki z ljubeznijo ustvarjajo prosvetno življenje v kraju, dobili priznanje in nove spodbude!

Lojze Kastelic

Izreden pridelek našega tobaka

Jugoslovanski tobak slovi po svoji kvaliteti po vsem svetu. Naš tobak vsako leto vrže skupnosti okrog 10 milijard dinarjev. Letos je pa izreden obrodil in cenijo ves pridelek na okrog 18 milijard dinarjev.

Izšel je SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR za leto 1958

Darilo rojakom v tujini

Konec oktobra je izšel SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR za leto 1958, ki ga že pet let po vrsti izdaja Slovenska izseljenska matična za slovenske izseljence po svetu. Z ozirom na petletni jubilej izhajanja tega med našimi rojaki tako priljubljenega izseljenskega zbornika, je Matična posvetila še posebno pozornost njegovi vsebini in opremlitvi. Knjiga obsega 240 strani in je izredno bogato ilustrirana, saj jo krasijo na finem papirju okoli 200 krasnih fotografij iz Slovenije in Jugoslavije ter iz krajev, kjer žive naši rojaki po svetu.

Novost Koledarja 1958 so štiri celostranske barvne fotografije: Marjana Pfeiferja »Blejsko jezero z gradom« in »Izola v Istri«, ter umetniški reprodukciji Maksima Gaspariča »Pred zidnico« in Božidarja Jaka »Novo mesto«.

Naslovno stran Koledarja ter 12 ilustracij k posameznim mesecem je izdelal Maksim Gasparič, priznani slikar slovenske domaćnosti, ki je med našimi izseljenci zelo priljubljen. Te ilustracije in bogato slikovno gradivo dajejo Koledarju še posebno vrednost in je zato zlasti lepo in primerno darilo za sorodnike in znance v tujini!

Vsebinsko Koledarja je porazdeljena na članke domačih piscev, v katerih je zajeto politično, gospodarsko in kulturno-prosvetno življenje v Sloveniji in Jugoslaviji. Na željo rojakov je v tem koledarju objavljeno tudi več leposlovnega gradiva kot doslej. Črtice in zgodbe so prispevali: Franc S. Finžgar, Mira Mihelič, Anton Inčič, France Magajna, Bogomir Magajna, Jože Stok in Matevž Hec.

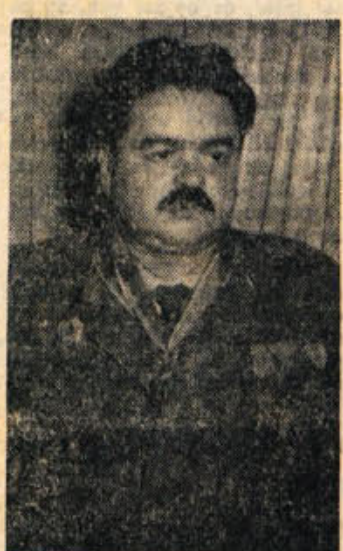
V drugem delu vsebine so članki, ki so jih napisali naši rojaki iz ZDA, Kanade, Argentine in iz evropskih držav o svojih kulturno-prosvetnih društvih, podpornih organizacijah, o slovenskih narodnih domovih v ZDA, o življenju Slovencev v rudarskih naselbinah Amerike, Kanade in Francije.

Kakor vsako leto so tudi v tem koledarju objavljeni pod naslovom »Borba za kruh in srečo« osebni spomini naših izseljencev iz ZDA, in Argentine. Ti osebni spomini dajejo

Volivci so pred zadnjimi volitvami marsikje izrazili željo, da bi kdaj pa kdaj poročali o svojem delu tudi naši poslanci, zlasti ko gre za vprašanja, ki se rešujejo v republiškem odnošju zveznem merilu. Volivci iz mokronoške občine se glede tega res ne morejo pritoževati, saj so pred štirimi leti izvolili poslance, na katerega so ne le ponosni, marveč imajo vanj tudi upravičeno zaupanje. Upamo, da nam naš poslanec tov. FRANC KRESE — COBAN v svoji skromnosti ne bo zameril, če v imenu volivcev javno povemo, zakaj nam je tako pri srcu in zakaj uživamo med volivci ugled, spoštovanje in zaupanje.

Naš poslanec tovariš COBAN je na našem terenu znan, saj je domačin s Trebelnega. Poznamo ga pa zelo dobro iz NOB, za katero se je vseka žrtvoval, tako da mu je bilo za neminljiva zasluge iz najtežjih časov podeljeno odlikovanje narodnega heroja. Dosleđen revolucionar je ostal tudi po svobodi ter kot tak bil vedno povezan s svojim ljudstvom. Od izvolitve za ljudskega poslance

je bila njegova stalna skrb — napredek občin, katere je zastopal pri višjih forumih. Coban ni poslanec na imeno, on je moč.

Narodni heroj Franc Kresc-Coban, prijubljen partizan, aktivist in ljudski poslanec Mirenske doline

ki poslušajo svoje volivce, kadar mu ti razkladajo svoje težave in želje, on je poslanec, ki je vsak čas, če mu je služba dopušča, na razpolago ljudskemu odboru pri reševanju različnih problemov. Le nekaj konkretnih primerov.

Tovariš Coban je vsa ta leta prihajal na seje občinskega ljudskega odbora, če je bilo na dnevnem redu kakšnja prečeta vprašanja, ki bi ga bilo treba rešiti z njegovo pomočjo. Ko je šlo za obnovo in obratovanje tovarne uanja v Mokronogu, je bil vsak čas na razpolago delegat, ki je trkala na razna vrata. Da se je popravila in obnovila šola na Trebelnem je vsekakor največ pomagal njegovo posredovanje. Pomagal je pri dograditvi Zadrufnega doma v Mokronogu, izsoval je pomoč za nabavo kino projektorja, v zadnjem času pa je zopet njegova trajna skrb sodelovala pri odobritvi obrata Telekomunikacij v Mokronogu, kjer so bili posebno preči finančni problemi itd. Letos zaključujemo v občini elektrifikacijo vasi. Tudi za to ima tov. Coban velike zasluge.

Lahko bi naštevati še marsikaj iz njegovega političnega dela v občini, saj je neštokrat bli na raznih zborovanih, sejah, sestankih, proslavah ter je pojasnjeval, bodril in razčiščeval. Skratka, naš poslanec tov. COBAN je pravi ljudski poslanec in naš volivec so mu za vse njegovo delo hvaležni in bodo srečni, če ga bodo z njegovo privoljenjem mogli še voliti, ko mu bo potekla sedanja mandatna doba.

Volivci iz mokronoške občine

Kmetijska zadruga Žužemberk odgovarja

Na oglas v Dolenjskem listu smo iz mnogih krajev Dolenjske, Bele krajine in Gorenjske dobili vrsto vprašanj glede reje prašičev nemške poštahtne pasme. Za pozornost in zanimanje se vsem zainteresiranim lepo zahvaljujemo in pojasnjujemo:

Ustvarjamo vzrejno središče belo-pasaste svinje, ki ima visoke komercialne vrednosti in veliko povpraševanja na svetovnem trgu. To ji obeta lepo bodočnost, zlasti se zaradi čedalje bolj iskanih bekonov. Prihodnje leto si nameravamo zagotoviti iz uvoza plemenaste svinje, ki imajo vse odlike, potrebne za vzrejo bekonov. Če bomo požaltnjence pitali po predpisih, bomo v petih mesecih pridelali do 100 kg težke prašiče. Zunanji trg zahteva danes predvsem mesnate prašiče, ki imajo 3 do 3,5 cm slanične. Najprejpravnejša za tako blago je nemška pošaltnjena pasma z dolgimi ušesi, in veliki jorkširski s pokončnimi ušesi. Po pogodbi damo v rejo mlade požaltnjence, že ob podpisu pogodbe pa tudi zakonitomo odkupno ceno. Ko je prašič dopoln, pri prodaji odračunamo znesek za pujska ob prevzemu v pitanje. Zal je vzreja za našo kmetijsko zadrugo omejena le na okvir naših članov. Morda bodo zainteresirani naši razumevanje pri Gospodarski poslovni zvezi v Novem mestu in skupno z drugimi zadrugami organizirali pitanje prašičev. Pogojev za tako sodelovanje je dovolj, ljudje so pripravljivi, treba pa je to delo usmerjati.

Slavko Hotko
Upravnik KZ Žužemberk

Uspeh altistike Ivanke Kraševce v Ljubljani

Na nedeljski javni oddaji Radia Ljubljana »Pokaži kaj znaš«, ki je bila v dvorani ljubljanskega Mestnega gledališča, sta kaj priletno iznenadili tudi nastopajoči udeleženci iz našega okraja. Na klavirju je zelo doživetno odigrala dve skladnici Poloneza Ahačičeva iz Novega mesta in počela lep splav, kot zadnja pa je nastopila altistka Ivanka Kraševce iz Metlike. Pevka, ki je tokrat prvič javno nastopila, je bila nagradjena z najdaljšim ploskanjem poslušalcev; z najvišjo oceno 77 točk (od 80 dosegljivih) ji je bilo priznано tudi mesto nedeljske oddaje. Mladi pevki k uspehu čestitamo in želimo novih uspehov!

- NAROČAJTE
- IN SIRITE
- DOLENJSKI LISTI

OB DNEVU USTANOVITVE NOVE JUGOSLAVIJE ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM NOVOMEŠKEGA OKRAJA

KOLEKTIV

Splošne bolnišnice v Novem mestu

V Crnomlju, zibelki našega partizanstva, smo se konec julija zbrali taborniki iz vse Slovenije za pohod po zgodovinski poti slovenske delegacije, ki se je udeležila II. zasedanja AVNOJ v Jajcu. Skupno nas je bilo 25, največ iz Novega mesta, le nekaj je bilo ljubljancov in tabornikov iz Črne na Koroskem. Računali smo na večjo udeležbo, vendar so se nekateri ustvarili naporov tako dolge poti.

Po pozdravnem govoru, ki ga je imel tov. Franc Košir, predsednik Zveze borcev pred Domom ljudske prosvete v Crnomlju, smo spodbujeni po voščilih za srečno, dolgo pot šli proti Gradcu. Med potjo po Crnomlju nas je spremljala tamkajšnja godba, ki nam je dajala takt, da smo lažje korakali za našim zastavoscem. Šli smo v koloni drug za drugim kakor so šli nekoč partizani.

V Gradcu smo prenočili v gradu in ne pod šotori, ki so nam vneto vso pot nudili ponotni zavetje.

Drugo jutro smo preko Velike in Male Kapelje nadaljevali pot v Otočec v Liki. Povsod smo videli ogromne gozdove in težko natovalne ka-

JOŽE GLONAR

mlone, ki so neprestano prevažali dragoceni lea. Pripovedovali so nam, da je v teh gozdovih toliko smrdi, kakor ovac po pašnikih.

POSAMEZNE VASICE SO BILE med NOB popolnoma porušene in jih še sedaj obnovljajo. Narod v Liki je neizmerno trpel, okupator je tod besnel, padlo je nešteto žrtev. O vsem tem so nam pričali številni grobovi in spomeniki, ki smo jih srečali med pohodom. Pri obnavljanju porušeni domov smo videli prizadevanje ljudstva in oblasti, da bi čimprej zabrisali sledove zadnje vojne.

Mislili smo, da je Lika bolj siromašna, vendar smo videli prostrana žitna polja, ki pa bi bila lahko boljše negovana, predvsem po njivah se je preveč šopiril plevel.

OTOČAC V LIKI

Otočac je znano mesto iz časov NOB, tu je bil nastanjen v vojnem času Centralni komitej KP Hrvaške. Hoteli smo si ogledali muzej NOB, vendar imamo mogoči najti osebe, ki je imela ključ, čeprav smo jo povsod iskali, le fotografirali smo se lahko pred muzejem.

V Jajce po poti naših poslancev

Pred 14 leti so slovenski odposlanci šli na pot v Jajce na II. zasedanje AVNOJ — Tudi novomeški taborniki so letos poleti premerili to zgodovinsko pot — Višji s potovanja v Jajce

Zvedeli smo, da muzej, čeprav ima dovolj materiala, še ni popolnoma urejen.

PLITVICE

Iz Otočca smo nadaljevali pot na Plitvička jezera. Cesto sedaj asfaltirajo in bo čez nekaj let gotovo prijetneje potovati po njej kakor sedaj, ko je še na pol v delu. Med potjo smo srečali nešteto tujih avtomobilov, ki so šli z morja na Plitvice ali obratno.

Plitvička jezera z nešteti slapovi bi si moral vsakdo ogledati, toliko je tam zanimivega. Ker je bil tisti dan ravno praznik Vstaje v Hrvatski je bilo polno ljudstva, ki si je ogledovalo naravne lepote.

Toplo sonce je zvalilo v jezero neštete kopalce, drugi imeli utrujeni so se vozili s čolni ali pa so se sprehajali okrog jezer in slapov.

Obala je polna campingov, v katerih prednjačijo tujci, saj naši domači gostje je težko zmorejo velike pristojbine, katere vestno pobira možakar na kolesu. Nabere veliko, toda uredili so le malo. Tudi najbolj romantičnega sprehajalca morajo kupčiki toaletnega papirja, složno pomešanega z našimi dnevniki, posejanega ob vseh stezicah in spremljanega z neprijetnim vonjem, priklicati v realnost. Težka je preskrba s pitno vodo. Voda vse naokrog, pitne pa nikjer! Le malo bi se morala uprava letovišča potruditi, pa bi bile Plitvice ne samo najlepši, ampak tudi naš najbolj obiskovan naravni park.

Naslednji dan dopoldne smo si ogledali naravne lepote Plitvic. Kar pre malo časa smo imeli na razpolago, toliko je tamkaj lepega. Naš načelnik Branko Lukič, načelnik Rodu gorjanskih tabornikov iz Novega mesta

Udeleženci pohoda Združenja tabornikov Slovenije v brezovem gaju med Crnomljem in Vranovci; starešina pohoda je bil Rudi Wille, namestnik starešine ZTS, komandant pa Branko Lukič, načelnik Rodu gorjanskih tabornikov iz Novega mesta

firal od vseh strani; upajmo, da posnetki ne bodo slabši od originala.

TITOVA KORENICA: »Kaj je moje, je tudi vaše!«

Iz Plitvic smo v maršu, dolgem 20 km, ob vznožju Plješevice prispeali v Titovo Ko-

renico. Preko hriba smo po bližnjih cestah za zastavo na čelu vikorakali v ta prijetni kraj, ki je tudi znan iz časov NOB. Ob potoku smo si skuinali večerjo, postavili šotore in utrujeni takoj zaspali.

(Konec prihodnjic)

Za 29. november
čestita cenjenim gostom
in se jim priporoča

**GOSTINSKO PODJETJE
HOTEL »METROPOL«
in
KAVARNA
NOVO MESTO**

Revolucionarno valovanje na Dolenjskem pod vplivom Oktobrske revolucije

5

Nato sem se podal k blagajni in sklenil račune. Med tem delom me je poklical Florjančič in mi je rekel, da moram jaz in župan podpisati vse vojno posojila. Župan se je branil, da tega ne podpisuje, jaz pa sem rekel, da sem pripravljen podpisati toliko del, kolikor odpada na mene. S tem so bili ljudje zadovoljni. Nato sem napisal tozadevno izjavo in jo pustil na mizi.

Pirnarju sem jaz rekel, da bom sklicali odborniki sejo in da naj k tej seji pošljejo današnji zborovalci svoje zastopnike, da se bodo lahko vse pregledalo in če bi bilo kaj nepravilnega, nee lahko potem tožijo. Pirnar je nato odgovoril, da se mora danes vse izvršiti in

da ne bodo na sodnijo čakali, ker sodnija itak samo z nami drži, to je z županstvom.

Šišal sem tudi, da je župan zatrjeval, da bo šel ven, da pa so ljudje kričali, da ne bo šel ven, dokler ne podpisuje. Nato je župan rekel, da kaj mislijo pravzaprav z njim napraviti, ali ga mislijo ubiti. Nato je odgovoril Pirnar, da ni njihova želja, da bi se kri prelivala, pač pa, je rekel, da je ljudstvo razburjeno in da nič ne ve, kaj se lahko zgodi.

Sicer se je Pirnar, kolikor sem jaz opazoval, še najbolj dostojno obnašal. Mene se ni nihče dejansko hotel in tudi nisem videl, da bi bil kdo županu kaj žalega storil.

prav zahteva. Odgovoril mi je: »Jaz sem pooblaščenec ljudstva, kdo da sem bom že tam povedal.« Pozval sem ga še enkrat, da naj gre k meni v sobo ter mi da zahtevane podatke. Nato pa je rekel: »A tako, že prav!« ter odšel. Občinski stražnik Petrič, ki je prišel s tem mozem, mi je nato povedal... Odpravil sem se nato v Kandijo.

Ko sem stopil v občinsko pisarno, sem našel tam kotovo kakih dvesto ljudi, tako da sem

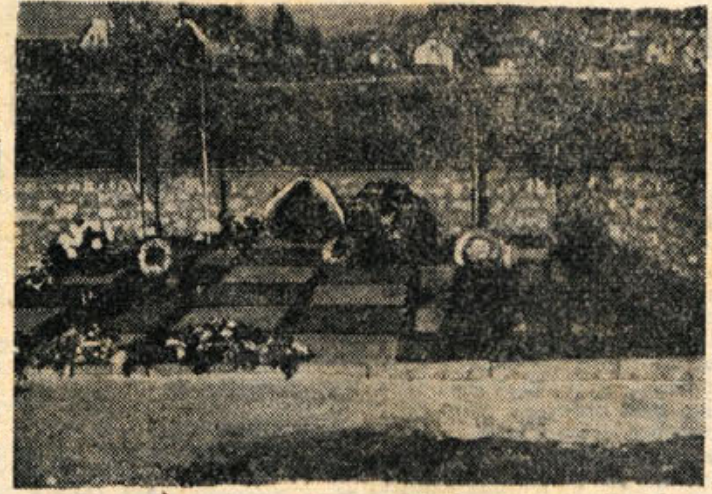
staviti, kričali so: »Ne pustimo ne Zorca, ne Kastelice, dokler ne podpisata, kar zahtevamo!« Svaril sem jih pred nasilstvom ter jih opozarjal na posledice. Rekel sem jim nadalje tudi, da tak podpis ne bi šmel nobene veljave, ker je vendar izsiljen. Vse prigovarjanje ni seveda nič tzdalo.

»Kdo pa je ta narodna vlada? Ali smo jo mi postavili?«

Cule so se različne grozilne besede. Ko je na primer izjavil župan Zorc: »Jaz ne podpisem, kaj pa hočete od mene, pa me obselite!«, oglasilo se je nekaj navzočih: »Kaj pa zato, kdo pa ste vi.« Odborniku Kastelico se je od par strani sročilo, da mu razdenejo hišo, ker si je itak vse svoje premoženje napravil med vojno od žuljev revnega ljudstva. Županu Zorc-u so predbacivali, da je pri reševanju prošnji za vojaške oprostitve in prošnji za vzdrževalnine pristransko postopal:

Ko sem nadalje ljudem rekel, da če imajo kake upravičene pritožbe proti gospodu županu, naj se obrnejo v tem oziru na okrajno glavarstvo ali pa na narodno vlado v Ljubljani, čuli so se nato klicati: »Mi ne potrebujemo nobenega okrajnega glavarstva! Vrata narodne vlade so nam zaprla! Kdo pa je ta narodna vlada? Ali smo jo mi postavili?« itd.

Mladi mož, ki je stal poleg mene (Pirnar), je opetovano zahteval podpis že večkrat omenjene izjave. Rekel mi je: »Nas ni nobeden vprašal, če smo zadovoljni podpisati vojno posojilo. Na naše žulje se ne bo dolgo delalo. Mi hočemo imeti občino brez vojnega posojila. Kdor je tedaj glasoval za podpisanje vojnega posojila, naj ga sam plača.« Ker sta videla župan Zorc in odbornik Kastelica, da je situacija skrajno kritična, podpisala sta zahtevano izjavo, najprej Kastelica in nato še župan Zorc.

Pogled na del novo urejenega grobišča padlih partizanov in žrtve fašizma v Šmihelu pri Novem mestu

Ljudstvo zahteva okrajnega glavarja

Ker bivši župan Zorc ni hotel prevzeti nase svojega deleža vojnega posojila, so nekateri predlagali, naj gre občinski policaj Martin Petrič po okrajnega glavarja. Kako je Petrič opravil to naročilo, je opisal v svojem zaslusljanju kot pričča pred sodiščem 11. januarja 1919: »Okrog polodne so začeli ljudje kričati, da moram iti po glavarja. Jaz sem res šel in glavarju to povedal. On pa je rekel, da ne gre na županstvo, marveč, da naj pridejo trije možje k njemu in povedo, kaj hočejo. V tem hipu je prišel za menoj Janez Florjančič ter je s strogim glasom zahteval od glavarja, da mora iti na občino. Glavar je odgovoril, da ne pojde. Florjančič pa je rekel, da bodo prišli pa še drugi po njega. Nato sva mdiva s Florjančičem odšla.

Pri Kastelici prodajalni v Kandiji je prišel za nama glavar in tu ga je začel Janez Florjančič zmerjati, da je on tista svinja, ki je dal pri vojaških ljudi obseliti... Med potjo mi je Florjančič tudi dopovedoval, da bodo potem prišli razbit Kobetovo, Obiskovo in Kastelicevo trgovino, da bodo dobili sladkor, sol in petrolej, potem pa še na sodnijo in davkarijo, da teh uradov ni treba, in pa ravno tako ne orožništva.

Petričovo izpoved dopolnjuje Janez Florjančič v svojem zaslusljanju 23. januarja 1919: »Kako je prišlo do tega, da so ljudje zahtevali glavarja, jaz pravzaprav ne vem. Najprvo je šel po njega občinski sluga Petrič, potem so pa ljudje takoj za njim poslali mene, da bi glavarju gotovo prišel. Povedal sem glavarju, da prihajam v imenu zbrane množice in da naj gre torej z menoj. Ko je glavar rekel, da naj pridejo trije možje k njemu, sem rekel, da možje ne bodo s tem zadovoljni. Glavar me je tudi vprašal, kako se pišem, pa mu nisem hotel povedati, ker sem si mislil, da me bo morda dal zapreti, da bom torej jaz sedel, kmetje, ki so me poslali, pa da bodo pri Štemburju čakali. Zato sem jo hitro pobral iz glavarjeve pisarne.

Pri Kastelici me je potem glavar došel ter me vprašal, za kaj pravzaprav gre. Jaz sem mu odgovoril, da bo že videl, za kaj in da mora iti tja kakor na »Befehle«, ker ljudje to zahtevajo. Ko je potem glavar rekel, da je bil tudi on vojak, sem mu jaz odgovoril, da, če je bil, je bil oficir, ki ni trave jedel kakor jaz. Rekel sem mu tudi: »Saj ste lepo delali oficirji leta 1914 z moštvo, ko ste ga dajali privezovati kakor pajek muhe in jih dajali streljati! Glavar mi je nato odgovoril, da on ne, nakar sem jaz rekel, da, če on ne, pa večina drugih.«

Pravzaprav hočejo. Spočetka so vsi vprek kričali, tako da nisem mogel razumeti niti besede. Ko sem jim rekel, da na ta način ni mogoče obravnavati, so se pomirili; ter sta nadalje imela glavno besedo Janez Florjančič in neki mlad človek, ki je stal ob moji levici. Pozneje sem zvedel, da je to neki Pirnar. Vsa razburjena sta rekla, da zahteva ljudstvo, da podpisuje župan Zorc izjavo, da prevzame vse vojno posojilo, katero je občina svoj čas podpisala.

Vprašal sem ljudi, kaj da pravzaprav hočejo. Spočetka so vsi vprek kričali, tako da nisem mogel razumeti niti besede. Ko sem jim rekel, da na ta način ni mogoče obravnavati, so se pomirili; ter sta nadalje imela glavno besedo Janez Florjančič in neki mlad človek, ki je stal ob moji levici. Pozneje sem zvedel, da je to neki Pirnar. Vsa razburjena sta rekla, da zahteva ljudstvo, da podpisuje župan Zorc izjavo, da prevzame vse vojno posojilo, katero je občina svoj čas podpisala.

Župan Zorc se odpove oblasti

»Glavar je svojo stvar opravil...«

Medtem je ljudska delegacija prekontrollirala občinsko blagajno.

Ko se je župan Zorc odrekel županstvu, so znanci občinskega policajca Martina Petriča opozorili, da ljudje tudi z njim niso zadovoljni in da ga hočejo odstaviti. Zato so mu svetovali, naj se gre kar domov preobleči v civilno obleko. Petrič se je brž ravnal po tem opozorilu, kot je izpovedal pred sodiščem:

»Ker sem se bal razburjenega ljudstva, sem to storil in se vrnil v pisarno v civilni obleki. Nato mi ni nihče nič hotel. Moji policijski uniformi je potem proti večeru prinesla moja žena v občinsko pisarno in drugo jutro je Jože Pirnar preoblekel v njo svojega brata Antona Pirnarja.

Mene se ni nihče dejansko lotil. Samo Jože Kastelica iz Zabaj vas št. 25. mi je rekel, da naj tiste hudčičeve odbornike skupaj spravim, da zakaj sem tukaj, Kastelica in Ivan Recej sta kričala, da z mano preč da samo postavim po običaji in da naj se postavim drugače, ki bo kaj delal. Kričaljo so še druge reči, pa nisem mogel natančneje dognati. To pa se je dogajalo za mojim hrbtom in me v obraz ni nihče napadel.«

Tako je revolucionarna množica po odstopu buržoaznega župana odstavila tudi dotodanjega občinskega policajca. Namesto njega je v tem hrupu izbrala svojega prvega miličnika, kar je postal boljševisk Tone Pirnar. (Podatki T. Pirnarja.)

»Mi nismo nobenega volilili!«

Nato sem prošil gospoda župana, da naj mi da zapisnik tiste občinske seje, v kateri se je sklepalo o podpisu vojnega posojila. Prebral sem zapisnik ter nato množici razlagal, da je krivica, kar zahteva od gospoda župana, kajti on glede podpisa vojnega posojila ni postopal samolastno, temveč se je podpisovanje vojnega posojila sklenilo na redni občinski seji. Rekel sem jim: »Podpisane vojnega posojila so sklenili vsi odborniki, katere ste svoj čas sami izvolili v občinski zastopi.« Takoj so se oglasili klicati: »Mi nismo nobenega volilili! To so kar farji in Štembur pod roko napravili!«

Florjančič in Pirnar in nešteto drugih, katerih ne poznam, so zahtevali, da naj prisilim gospoda župana, da podpisuje prej omenjeno izjavo. Ko sem jim odgovoril, da je to popolnoma izključeno in da noben človek ne more take zahteve

Upornik novomeške študijske knjižnice vod. Bogo Komelj govori pred odprtjem spominskega stebra ob Cesti herojev, kjer so nemški okupatorji 21. oktobra 1943 obseli več zavednih Slovencev

gajno in jo zapečatila. O tem so napravili tudi zapisnik, ki ga je podpisalo nekaj članov delegacije. Ključ občinske blagajne je

glavar ponujal Florjančiču, ta pa Alojzu Vovku, ki ga pa ni hotel prevzeti. Zato je glavar ponudil ključ Pirnarju, a jih študi ni hotel prevzeti, češ da je premlad za to in je zahteval, da jih mora glavar sam prevzeti. Nato jih je res glavar sam prevzel. (Zaslusljanje Alojza Vovka). Glavar je za tem hotel oditi, ljudje ga pa še niso pustili iz pisarne. Tedaj je Florjančič ljudem razložil, da je glavar svojo stvar opravil (zaslusljanje Florjančiča), nakar je šele lahko odšel.

Ko se je glavar dr. Vončina prerinil do vrat, je za njim hotel oditi tudi bivši župan Zorc, a ga ljudje niso pustili. Zahtevali so, da mora podpisati posojilo tudi za ostale odbornike, če hoče iti. Zorc je izjavil, da bo sklical občinsko sejo, na kateri bo odbornikom razložil zahtevo ljudstva in jih pozval, da bodo še oni podpisali svoje deleže. S tem pa se ljudje niso zadovoljili. Zahtevali so, da je treba odbornike precej zbrati. Zorc pa mora počakati, da bodo odborniki vpričo njega podpisovali. Zato so Zorca zadržali v pisarni, odposlanci zbrane množice pa so na vse strani odhitejo po odbornike.

Skupina ljudskih odposlancev je odšla v Novo mesto in tam po gostilnah iskala odbornika Ivana Kulovca iz Vavte vasi, ki je o tem kot pričča izpovedal pred sodiščem:

Odborniki podpišejo prevzem vojnega posojila

»Ko sem okrog 2 ure popoldan sedel v Kokičevci gostilni, je prišel Franc Strumbelj iz Vavte vasi ter rekel, da iščejo tistega, ki je na konju prijel. Jaz sem mu nato rekel: »Strumbelj, le naravnost povej, da mene iščejo.« Nato je on rekel: »Ja, tebe iščejo.« Nato je začel: »Ne boš več kot zaupnik za žito okrog hodil. Zaradi tebe sem dal ograditi svoj vrt, da ne boš več s svojim rilecem ril po moji žitnici. Danes bodeš te videli odborniki, kaj veljate.«

Nato sem šel jaz v Kandijo, pa ne naravnost v pisarno, ker je bila prepolna ljudi, marveč v gostilniško sobo županovo. Tja je prišlo po mene šest mož. Najprvo me je čisto mirno pozval Jože Kastelica, da naj grem podpisati v pisarno. Ko sem nato omenil, da bom prej izpil kozarec vina, je rekel Sajevic mlajši: »Nič ne boš pil, zdaj moraš iti z nami.« Ravno tako je rekel Sajevic starejši: »Zakaj si se pa skrivaj do sedaj? Stari Sajevic je nato rekel: »Če ne greš, te bomo pa vlekli.« En par od teh jih je skočilo proti meni... Vendar me ni nobeden zagrabil. Nato sem vstal rekoč, da grem in da se ne bomo tepli. Nato smo odšli in sicer so šli navedeni šest okrog mene, par sedelaj, par zadaj.

Ko sem prišel v pisarno, sem takoj podpisal izjavo, ki sta jo bila podpisala že župan in Kastelica. Nato sem hotel oditi... Medtem se je oglasil župan, da naj tudi njega na kak način oprostim, češ da je že šest ur v pisarni (točneje: štiri ure in pol — op. F. S.) in da niti na potrebo ne more. Jaz sem nato govoril ljudem, da naj pustijo župana ven, a niso hoteli, marveč so kričali name, da, če nočem sam iti, bom pa še jaz toliko časa ostal v pisarni, da bodo prišli vsi odborniki. Nato sem jaz predlagal ljudem, da jamčim 5.000 K v korist občine zato, da se ne bo župan nikamor skrival in da bo prišel nazaj

v pisarno, če ga bodo zahtevali do pete ure popoldne. S tem so bili ljudje zadovoljni. Tudi niso hoteli, da bi jaz takoj denar položil, nakar vsa z županom skupaj odšla iz pisarne.

Druga skupina odposlancev, ki se jim je pridružil tudi Zurečev sin, pa je medtem šla po podžupana Josipa Znanca, mlinarja in posestnika v Šmihelu, ki je pred sodiščem kot pričča med drugim povedal:

»Popoldne, nekako okrog pol tretje ure, je prišel k meni v hišo županov sin ter mi je preplašen rekel, da naj grem v občinsko pisarno, ne da bi mi natančneje povedal zakaj. Z njim je prišel v hišo tudi stari Sajevic z Broda, ki je tudi omenil, da moram iti na občino. Kaksi trije ali štiri pa so stali medtem zunaj na cesti pred mlino. Jaz sem se takoj odpravil in šel v Kandijo. Oni, ki so stali zunaj, so šli hitro pred menoj, Sajevic pa je šel za menoj ter nekaj zabavil čez župana.

Ko sem prišel v občinsko pisarno, ni na mene nihče kričal. Prerinil sem se do mize in tam mi je Pirnar dal neko listino, da naj jo prečitam in podpisem, da gre za vojno posojilo. Ko sem rekel, da so tudi druge občine podpisale vojno posojilo, je odgovoril, da to ni ljudem nič mar, da se mora ljudstvo vprašati za privoljenje. Ker sem videl, da so podpisali že župan, Kastelica in Kulovica in ker sem se bal, da bi se mi v nasprotnem slučaju slaba godila, sem tudi jaz podpisal. Nato sem takoj odšel nemoten. Šlišal sem še da je Pirnar rekel, da naj gre do sedaj po Mežnaršiča.«

Zatem je skupina upornikov z Zurečevim sinom odšla po odbornika Alojza Mežnaršiča, mešarja in posestnika v Kandiji. Po krajevnem prigovarjanju je Mežnaršič šel v pisarno, z majhnim obotavljanjem podpisal izjavo in lahko odšel.

Revolucionarni kmetje ne priznavajo buržoazne oblasti

Iz izpovedi dr. Franca Vončine, okrajnega glavarja v Novem mestu, ki jo je dal 31. decembra 1918 kot pričča pred sodiščem, je razvidno, da revolucionarni kmetje niso priznavali niti Zurečeve občinske uprave, niti okrajnega glavarstva, niti narodne vlade — nikake buržoazne oblasti. Glavarja so poklicali le zaradi župana Zorca, da bi Zorc, ki se je upiral prevzeti nase del vojnega posojila, svetoval, naj podpisuje izjavo, da sprejema svoj delež posojila. Dr. Vončina je med ostalim povedal:

»Okrog dvanajste ure pride k meni neki človek, katerega nisem poznal, ter mi pravi: »Ljudstvo zahteva, da pridete takoj v občinsko pisarno v Kandijo.« Jaz sem ga zavrnil, da je to drznost, od ljudstva tako zahtevo name stavliti, da naj, ako imajo kako prošnjo ali zahtevo, pošljejo deputacije k meni. Nato sem pozval do-

licnega moža ... naj stopi v moje sobo in mi pove, kdo da je, kaj da je in kaj da pravzaprav hočejo.

se pravi borec Golovčin, borec Kustov in jaz, prvotno prišli na zdravljenje in nam je že takoj spočelka naznanil: »Vojski, okopajte se v banji, odložite obleko in orožje ta hip, ker se bojim kake okužbe, obvezno bom vse skupaj vialnil v skladišče.« In ko je tedaj borec Kustov videl pred sabo zver in ne človeka, je s svojo prestreljeno nogu stopil naprej in vprašal, kakšna okužba le more biti v ostru kubanski sablji, razen za sovražnike naše revolucije, kakor se je tudi pozanimal za skladišče, če je tam pri stvarih res partije ali pa je morebiti kdo iz mase nepartijecev.

Izak Babelj:

»Smo končali z borbo, dečki?« vzkliknem ranjenecem.

»Končali.« odgovarjajo ti in premikajo figure, narejene z kruha.

»Zgodaj.« pravim ranjenecem, »zgodaj ste končali, pehota, ko se sovražnik na mehkih šapah plazil samo petnajst vrst daleč od mesta in ko v časopisu Rdeči konjenik lahko bereš o našem mednarodnem položaju, da je ena sama strahota in da je na obzoru polno oblakov.« Toda moje besede so se odbijale od herojske pehote ko ovčje govno od polkovnega kozla in namesto razgovora se je zgodilo, da so nas

no smo se zbudili obtoženega jutra 4. avgusta in opazili na sebi spremembo, da ležimo v bolniških haljah pod številčkami ko ranjenci, brez orožja in brez odjele, ki so nam jo stakale naše matere, onemogle starke s Kubana. In sonce, vidimo, čudovito sije, okopna pehota pa, sredi katere trpe trije rdeči konjeniki, brije norce iz nas in z njimi bresčne sestre, ki so nam prejšnjega večera nasule uspavalnega praška, zdaj pa potresavajo z mladimi prsmi in nam nesejo na pladnjih kava, mleka pa je v tem kavaku, da bi človek utonil v njem. Ob tej vesel kolobociji pehota razbija z bergijami glasno, da je strah, in nas ščiplje v bedra ko ciipe, češ konec je borž tudi zanje, za Budennjevo Rdečo konjenico. Toda ne, kodravi tovariši, ki ste si zredili zelo čudne vampe, da pončiš grme ko strojnice, zanj je še ni konec, ampak smo si samo izprosil izhod kot v nujni zadevi in šli na dvorišče in jo z dvorišča mahnilli z vročino in modrikastih ranah k državljaju Boidermannu, predsedniku revolucionarnega komiteja, brez katerega, tovariši preiskovalni Burdenko, bi po vsej verjetnosti tistega nesporazuma s straljanjem ne bilo, se pravi, bi brez tega predsednika revolucionarnega komiteja, ki nas je čisto zmešal. In četudi ne moremo dati zanesljivih podatkov o državljaju Boidermannu, vendar smo postali pozorni na priletnega državljana, ko smo prišli k predsedniku, po narodnosti Zidu, ki je sedel za mizo, našrjeno s papirji, da je bilo nemarno videti. Državljan Boidermann bega z očmi zdaj sem zdaj tja in očitno ničesar v teh papirjih ne more razumeti, bel si glavo s temi papirji in tembolj, ker neznam, a vsekakor zaslužni borci surovo silijo v državljana Boidermannu zaradi preskrbe z živili, vmes pa krajevni funkcionarji opozarjajo na kon-

trarevolucijo v okoliških vaseh in povrh vsega so tu še navadni delavci iz centra, ki žele, da jih revolucionarni komite poroči kar se da hitro in brez zavlačevanja. Tako smo tudi mi s povzdignjenim glasom razložili primer izdaje v bolnišnici, toda državljan Boidermann je samo zidal in spet začel begati z očmi zdaj sem zdaj tja in nas trepljal po rami, kar ni stvar oblasti in se ji ne spodobi, in se ni odločil ne tako ne drugače, ampak samo izjavil: »Tovariši borci, če vam je pri srcu sovjetska oblast, potem zapustite to zgradbo,« na kar nismo mogli pristati, se pravi, zapustiti zgradbo, ampak smo zahtevali, da se nam legitimira, ko pa tega ni hotel, smo prišli ob pamet. In v takšnem stanju smo šli na trg pred bolnišnico, kjer smo razorožili milico v sestavu enega konjenika in s solzami v obeh razblij tri šipe v zgoraj omenjenem skladišču, ki niso bile omembe vredne. Doktor Javejn se je ob tem nedopustnem faktu spokoval in amejal, in to v momentu, ko je bilo tovarišu Kustovu usojeno, da v štirih dneh zaradi svoje bolezni umre.

V svojem kratkem rdečem življenju se je tovariš Kustov brez konca in kraja razburjal zaradi izdajstva, ki nam zdaj mežika z okna, zdaj se nasmilja nad neotesanim proletariatom, toda proletariatu, tovariši, ve sam, da je neotesan, hudo nam je zaradi tega, duša nam gori in z ognjem uničuje ječo telesa in jetnišnico zoprnih reber...

Izdajalstvo, vam pravim, tovariši preiskovalni Burdenko, se nam smehlja z okna, izdajalstvo hodi sezuto po našem domu, izdajalstvo si je obesilo čevlje čez hrbet, da bi ne škripali v domu, ki ga hočejo oropati...

(Odlomek iz knjige Rdeča konjenica)

Tovariši preiskovalni sodnik Burdenko!

Na vaše vprašanje odgovarjam, da imam partijsko legitimacijo s številko štiriindvajset in dve ničli, ki jo je izdal Nikitu Balmaševu krasnodarski partijski komite. Moje življenje je do 1914. leta potekalo doma, kjer sem staršem pomagal pri kmetovanju in od kmetovanja stopil v vrste imperialistov braniti državljana Poincaréja in krvnima nemške revolucije Eberta Noskeja, ki sta verjetno spala in v snu videla, kako bi se dalo pomagati moji rojstini vasi Sveti Ivan v kubanskem okrožju. In tako se je pletlo življenje vse dotlej, dokler ni tovariš Lenina skupno s tovarišem Trockim obrnil mojega zverinskega bajoneta in mu pokazal druga čreva in druge, še bolj prikladne trubehe. Od tistih dob nosim številko štiriindvajset in dve ničli na koncu bistrovidnega bajoneta in zdaj mi je zares nerodno in precej smešno slišati od vas, tovariši preiskovalci Burdenko, to nevesno govorjenje o malo znani n...ski bolnišnici. Stokrat sem prekel to bolnišnico, nisem pa nanjo streljal ali jo napadal, kar tudi ni moglo biti. Ker smo bili ranjeni, smo vsi trije se pravi borec Golovčin, borec Kustov in jaz, imeli vročino v kosteh in nismo napadali, ampak smo jokali, ko smo stali v bolniških haljah na trgu sredi svobodnega prebivalstva židovske narodnosti. Kar pa zaveva obtožbo, da smo z oficirsko pištolo razbili tri šipe, vam iskreno povem, da te niso služile svojemu namenu, ker so bile v skladiščnih oknih, kjer so čisto brez pomena. In ko je doktor Javejn videl to naše žalostno streljanje, se je samo na vse načine nasmihal in stal pri oknu svoje bolnišnice, kar tudi lahko potrjuje zgoraj omenjeni svobodni židje mečeta Kozin. O doktorju Javejnu, tovariši preiskovalni, imam še te podatke, da se nam je smejal, ko smo trije ranjeni,

in tedaj je doktor Javejn očitno zapazil, da dobro razumemo izdajalstvo. Pokazal nam je hrbet in nas brez besede poslal v zgradbo in spet se je na vse načine nasmihal, ko smo odhajali, opetali z zmrcvarjenimi nogami in mahali s pohabljenimi rokami in se oprlali drug na drugega, ker smo rojaki iz vasi Sveti Ivan, se pravi: tovariš Golovčin, tovariš Kustov in jaz smo rojaki z isto usodo in kdor ima zmrcvarjeno nogo, ta drži tovariša za roko, kdor pa nima rok, ta se opira na tovarišev rovam. Po ukazno smo krenili v stavbo, kjer smo pričakovali kulturno-prosvetno delavnost in predanost delu, pa je zanimivo vedeti, kaj smo videli, ko smo prišli v stavbo. Videli smo rdečearmejce, izključno pehoto, ki so sedeli na posteljah v postelji in igrali »damo« in pri njih so bile bolniške sestre visoke postave, z gladko kožo, ki so stale pri oknih in se spogledovale z njimi. Ko smo videli to, smo se ustavili kot od strela zadeti.

IZDAJSTVO

se pravi borec Golovčin, borec Kustov in jaz, prvotno prišli na zdravljenje in nam je že takoj spočelka naznanil: »Vojski, okopajte se v banji, odložite obleko in orožje ta hip, ker se bojim kake okužbe, obvezno bom vse skupaj vialnil v skladišče.« In ko je tedaj borec Kustov videl pred sabo zver in ne človeka, je s svojo prestreljeno nogu stopil naprej in vprašal, kakšna okužba le more biti v ostru kubanski sablji, razen za sovražnike naše revolucije, kakor se je tudi pozanimal za skladišče, če je tam pri stvarih res partije ali pa je morebiti kdo iz mase nepartijecev.

no smo se zbudili obtoženega jutra 4. avgusta in opazili na sebi spremembo, da ležimo v bolniških haljah pod številčkami ko ranjenci, brez orožja in brez odjele, ki so nam jo stakale naše matere, onemogle starke s Kubana. In sonce, vidimo, čudovito sije, okopna pehota pa, sredi katere trpe trije rdeči konjeniki, brije norce iz nas in z njimi bresčne sestre, ki so nam prejšnjega večera nasule uspavalnega praška, zdaj pa potresavajo z mladimi prsmi in nam nesejo na pladnjih kava, mleka pa je v tem kavaku, da bi človek utonil v njem. Ob tej vesel kolobociji pehota razbija z bergijami glasno, da je strah, in nas ščiplje v bedra ko ciipe, češ konec je borž tudi zanje, za Budennjevo Rdečo konjenico. Toda ne, kodravi tovariši, ki ste si zredili zelo čudne vampe, da pončiš grme ko strojnice, zanj je še ni konec, ampak smo si samo izprosil izhod kot v nujni zadevi in šli na dvorišče in jo z dvorišča mahnilli z vročino in modrikastih ranah k državljaju Boidermannu, predsedniku revolucionarnega komiteja, brez katerega, tovariši preiskovalni Burdenko, bi po vsej verjetnosti tistega nesporazuma s straljanjem ne bilo, se pravi, bi brez tega predsednika revolucionarnega komiteja, ki nas je čisto zmešal. In četudi ne moremo dati zanesljivih podatkov o državljaju Boidermannu, vendar smo postali pozorni na priletnega državljana, ko smo prišli k predsedniku, po narodnosti Zidu, ki je sedel za mizo, našrjeno s papirji, da je bilo nemarno videti. Državljan Boidermann bega z očmi zdaj sem zdaj tja in očitno ničesar v teh papirjih ne more razumeti, bel si glavo s temi papirji in tembolj, ker neznam, a vsekakor zaslužni borci surovo silijo v državljana Boidermannu zaradi preskrbe z živili, vmes pa krajevni funkcionarji opozarjajo na kon-

trarevolucijo v okoliških vaseh in povrh vsega so tu še navadni delavci iz centra, ki žele, da jih revolucionarni komite poroči kar se da hitro in brez zavlačevanja. Tako smo tudi mi s povzdignjenim glasom razložili primer izdaje v bolnišnici, toda državljan Boidermann je samo zidal in spet začel begati z očmi zdaj sem zdaj tja in nas trepljal po rami, kar ni stvar oblasti in se ji ne spodobi, in se ni odločil ne tako ne drugače, ampak samo izjavil: »Tovariši borci, če vam je pri srcu sovjetska oblast, potem zapustite to zgradbo,« na kar nismo mogli pristati, se pravi, zapustiti zgradbo, ampak smo zahtevali, da se nam legitimira, ko pa tega ni hotel, smo prišli ob pamet. In v takšnem stanju smo šli na trg pred bolnišnico, kjer smo razorožili milico v sestavu enega konjenika in s solzami v obeh razblij tri šipe v zgoraj omenjenem skladišču, ki niso bile omembe vredne. Doktor Javejn se je ob tem nedopustnem faktu spokoval in amejal, in to v momentu, ko je bilo tovarišu Kustovu usojeno, da v štirih dneh zaradi svoje bolezni umre.

V svojem kratkem rdečem življenju se je tovariš Kustov brez konca in kraja razburjal zaradi izdajstva, ki nam zdaj mežika z okna, zdaj se nasmilja nad neotesanim proletariatom, toda proletariatu, tovariši, ve sam, da je neotesan, hudo nam je zaradi tega, duša nam gori in z ognjem uničuje ječo telesa in jetnišnico zoprnih reber...

Izdajalstvo, vam pravim, tovariši preiskovalni Burdenko, se nam smehlja z okna, izdajalstvo hodi sezuto po našem domu, izdajalstvo si je obesilo čevlje čez hrbet, da bi ne škripali v domu, ki ga hočejo oropati...

(Odlomek iz knjige Rdeča konjenica)

RAZPOJED KRVODAJLSTVA

- V naslednjih dneh bodo krvodajalske akcije vsak dan od 8 do 13 ure: 25. novembra Trebnje, 26. novembra Mirna, 27. novembra Mokronog, 28. novembra Semiš, 29. novembra Črnomelj, 30. novembra Vinica, 1. decembra Vojska, 2. decembra Metlika, 3. decembra Metlika, 4. decembra Kostanjevica, 5. decembra Sentjernej, 6. decembra Zuzemberk, 7. decembra Straža.

Mirna peč padlim borcem

Stodvajset borcev in talcev iz bivše občine Mirna peč je dalo življenje za našo svobodo. Organizacija Zveze borcev Mirna peč je sklenila, da je treba tem žrtvam urediti zadnje počivališče tako kot zaslužijo, kajti spomin na nje ne sme zamreti nikoli.

Na pobudo organizacije ZB smo na pokopališču v Mirni peči lepo uredili skupne grobove padlim borcem in talcem in jim odkrili spomenik. Oboje smo svečano odkrili na Dan

Ena izmed spominskih plošč (z imeni padlim borcem in talcem) na pokopališču v Mirni peči.

Potrebno je izreči zahvalo vsem, ki so pripomogli, da so zadnja počivališča naših borcev in talcev urejena tako, kot smo to dolžni v spomin na njihove doprinos za naš vsak. Pri delu za ureditev grobov so se izkazale organizacije in posamezniki. Zahvalo zaslužijo mladinska organizacija kot tudi pionirji, ki so pomagali z delom. Mnogo so žrtvovali posamezniki, saj so opravili brezplačno 42 voženj ter pri delu 370 ur. Zlasti so pomagali požirovalno Tone Rupena iz Mirne peči, ki je dovažal gradivo, dalje Franc Slak z Maleške vrha, potem prebivalci Biške vasi, Rade Kostal, Franc Grandič in Jože Butara iz Mirne peči, Jože Lužar in Alojz Lužar iz Sentjurja in drugi, tovarši. Posebej se moramo zahvaliti občinskemu ljudskemu odboru Novo mesto za denarno pomoč ter vsem, ki so pripomogli, da smo se oddolžili spomenu padlim borcem in talcem.

F. Spolar

Morda bi pa le šlo?

Sentjernejčanji smo že večkrat kaj predlagali in smo bili uslišani. Morda bo tudi današnja prošnja kaj zalegla. Novomeška železnica postaja je precej oddaljena od mesta, zato je nujno potrebno, da čaka pri prihodu vlakov na postaji avtobus. Marsikdo ima prtljago, ki jo težko prinese do mesta. Nosačev na novomeški postaji tudi ni dobili.

Pred kratkim smo brali v Dolenjskem listu posrečeno šalo na račun bršlinskega avtobusa, ki pride le, kadar hoče. To je res! Mnogi potniki, ki vedo, da od motornega vlaka nimajo avtobuse zveze do mesta, se pripeljejo zato, da v dopoldanskem vlakom, čeprav bi jim bil motorni po času prikladnejši. Upravljeno se je, če tudi pri dopoldanskem vlakom ne dobe avtobusa.

O delu sindikata ObLO Črnomelj

Sindikalna podružnica ObLO Črnomelj je imela redni letni občni zbor, na katerem so se pogovorili o enoletnem delu. Sindikalna podružnica, v katero so vključeni še kolektivni Narodne banke, Zadruga hranilnice, Zavoda za socialno zavarovanje, Katastrskega urada in ljudske milice, šteje 111 članov. Poročilo, ki ga je dal predsednik tovarš Kolbezen, je lep dokaz uspehov doseganja dela in prizadevanosti članov. Ena izmed osnovnih nalog podružnice je bila strokovno usposabljanje članov za čim uspešnejše upravljanje službene dolžnosti. Tako je vodstvo podružnice organiziralo skupni študijski zakon o državnih uslužbenih postopkih, kar je znatno pripomoglo, da so dosegli uslužbenec razveseljive uspehe pri izpiti iz zakona o splošnem upravnem postopku. Prav tako so prebrali študijski zakon o državnih uslužbenih LRS, osnutek novega zakona o državnih uslužbenih, na katerega so dali tudi svoje pripombe, socialno zakonodajo, zakon o državni upravi, osnutek novega pokopališkega zakona in podobno. Za čim uspešnejše delo podružnice so bile upravni odbori v pomoč: komisija za študij, ekonomska komisija, fizikalna komisija in komisija za strokovno delo. Vsaka od teh je imela polne roke dela, posebno študijska. Priznanja vredno je delo ekonomske komisije, ki je skrbela za materialno pomoč članom sindikata. Ta komisija je dobavila članom tekstil z manjšimi napakami iz tovarne po znižani ceni

v vrednosti 900.000 dinarjev. To blago so razdelili svojim članom na odplačilo. Komisija je organizirala tudi društvo samopomoči, ki je s sredstvi, vloženimi v ta namen, pomagalo svojim članom v kritičnih trenutkih. Komisija za strokovno delo je organizirala prostovoljno delo pri urejanju spomenika padlim borcem na Gričku. Člani sindikata so aktivno sodelovali že v športnih in drugih panogah Partizana, v šahovskem društvu, katero je na hitropotezno turnirju, ki je bil odigran v počastitev 29. novembra, doseglo drugo mesto med 16. ekipami.

Člani sindikata so aktivno sodelovali že v športnih in drugih panogah Partizana, v šahovskem društvu, katero je na hitropotezno turnirju, ki je bil odigran v počastitev 29. novembra, doseglo drugo mesto med 16. ekipami.

To bi kazalo urediti tudi v Podbočju

Tudi v Podbočju so bili za Dan mrtvih vsi grobovi lepo okrašeni. Zelo pa nas je motilo, da se med grobovi na pokopališču šopirijo trije veliki kupi vsemogoče šare in smeti. Ljudje odlagajo smetje kar naprej na le tupe, prav bi pa bilo, da bi ob koncu zidu na pokopališču uredili jame za odlaganje smeti. Tudi vrata na pokopališče niso urejena. Več let so dotrajala vrata ležala pri domačem kovaču, nato pa so

le spet prišla nazaj, a so že drugo leto na pokopališču le naslonjena na notranji strani obzidja. Ker je vhod na pokopališče kar s ceste, ni moč preprečiti, da ne bi živina ušla med grobove, kar se je že dogajalo.

Ljudje želijo, da bi občinski ljudski odbor naročil te malomanost odpraviti, saj gre za spoštovanje do rajnih in za ugled Podbočja. -ski

Izlet po dolini gradov

Mujski društvi v Novem mestu in Metliki sta priredili 17. novembra avtobusni izlet svojih članov po dolini gradov. Udeleženci so si ogledali grad Otoček, najdišče rimskih gradenj pod Belo cerkvijo, grad in muzej v Brežicah, kostanjevsko šolo, razstavo del slikarjev in kiparjev v Kostanjevici, Kostanjevski grad, obiskali so tudi Pleterje in domov grede še Trdinovo sobo v Gracarjevem turnu. Zgodovinske in druge pomembnosti gradov in krajev kot tudi nastanek in rast posameznih gradov je udeležencem razlagal Drago Komej. Udeleženci izleta so spoznali, da imamo v tem delu Dolenjske vrsto pomemb-

nih zgodovinskih spomenikov. Presenečeni so bili nad bogato zbirko etnografskih predmetov v brežiškem muzeju, lepo urejenim oddelkom NOB ter muzejem v celoti. Pleterški kartuzijani so udeležence izleta lepo sprejeli in jih po njihovi stari gostoljubni navadi pogostili.

Sobota okrog polnoči...

Po večini ljudje že spe, le v gostinjah in kavarnah je še živo. Tudi tisti, ki se razigrani vračajo domov, so zelo živahni in glasni. Posebno v kakih odročnih ulicah, zelo prikladna je na primer Cvelbarjeva ulica, posebno zadnje čase, ko je tako prijetna tema, odkar je pregorela edina žarnica. Le nekaj korakov je od gostilne do razcepa Cvelbarjeve in Kosovelove ulice. To »skrižišče« je zelo živahno. Tam se po navadi ločijo družbe, tam se prične glasno pozdravljanje, tam

Sinu, fantu ali nečaku, ki je v vrstah JLA, pomeni Dolenjski list najlepši pozdrav vsakega tedna! -Naročite mu ga še danes!

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

Tedenski koledar

Sreda, 20. novembra - Srečko Cetrek, 21. novembra - Marija Petek, 22. novembra - Cecilijana Sobota, 23. novembra - Klemen Nedelja, 24. novembra - Janez Ponedeljek, 25. novembra - Konrad Torek, 26. novembra - Katarina SONEC vzhaja 11. novembra ob 7.10 in zahtaja ob 16.25. Dan je dolg 9 ur in 15 minut. LUNA: 21. novembra ob 17.19 mlaj.

OBVESTILA

Za pitanje goveje živine sklepano pogodbe po izredno ugodnih cenah. Nudimo kredite za nabavo živine in močnih krmil. Najbolje reče pitane živine bomo nagradili. Kmetijska zadruga Zuzemberk.

Poziv osebam, ki so bile zaposlene v Českoslovaški Konvenciji o socialnem zavarovanju, sklenjena s Českoslovaško republiko. Zaradi uveljavljanja pravice nasproti tamkajšnjim organom socialnega zavarovanja naj se vsi tisti, ki so bili zaposleni na Českoslovaškem, takoj zgise pri Okrajnem zavodu za socialno zavarovanje v Novem mestu in prijavi svoje zaposlitve na Českoslovaškem in predložijo potrdila o teh zaposlitvah v originalih ali overjenih prepisih.

Če je oseba, ki je bila zaposlena na Českoslovaškem, odšla ali je umrla, naj napravi prijavo član njegove družine, ki bi mogel imeti pravico do českoslovaške pokojnine ali rente.

OKRAJNI ZAVOD ZA SOC. ZAVAROVANJE NOVO MESTO. Pritekli se bodo gospodinjki tečaji. Okrajni zavod za pospeševanje gospodinjstva v Novem mestu razpisuje dva tečaja in sicer: 1. Tečaj za kmečka dekleta, ki

bo celodnevni, trikrat tedensko 2. Dekleta, ki so v službi, pa bodo lahko obiskovale tečaj ob večernih urah, ki bo trikrat tedensko.

Oba tečaja bosta v prostorih zavoda, v Sindikalnem domu. Vpisovanje je na zavodu od 18. novembra dalje v dopoldanskih urah. Lahko se prijavi tudi po telefonu št. 9. Tu dobite tudi vse potrebne informacije. Tečaja se bosta začela 25. novembra.

Zelimo, da bi tečaje obiskovala dekleta, ki so že starejša. Mladim pa toplo priporočamo, da bi, če jim je mogoče, obiskovale Kmetijsko-gospodarske šole, ko šolo končajo, pa naj bi se vključile v gospodinjstvo tečaje, bo vzporedno po končanem letu šole. V Kmetijsko-gospodarskih šolah boste dobile osnovno znanje, ki vam bo mnogo koristilo potem v gospodinjstvenem tečaju.

Okrajni zavod za pospeševanje gospodinjstva

ZAHVALE

Vsem, ki ste našemu nepozabnemu moču, občni vrstniku FRANCO VOVČKU iz Sotek, izkazali zadnje čast in nam izrekli sožalje, iskrena hvala. Posebno zahvalo dolgujemo vaščanom za pomoč v težkih dneh. Gasilskemu društvu Soteka in Dvor, čestitke za pomoč, Tomičiču Marji za čestnevanje, dekletom, ki so nam pomagali pri poslovljenju vsem, ki ste mu poklonili vence in ga spremlili na zadnji poti. Zaljubljen žena z otrokom in ostalo sorodstvo.

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO. V času od 9. do 18. novembra je bilo rojenih 14 deklet in 16 dečkov. Pritekli so se: Jakob Ernest, učitelj glasbe, in Jeras Cirila, učiteljica, oboje iz Novega mesta. Lovrenčič Vincenc, sin posestnika, in Sašek Marija, oboje iz Rateč-Planice. Sketelj Jože, zidar iz Gor. Stare vasi, in Muren Olga, bolnišnica srednica iz Črnomolja. Bohte Alojz, sin posestnika iz Stopiš, in Ovnječ Neža, italika s Primskega. Bežer Janez, geometer iz Regerje vasi, in Duljar Sonja, strojepiska iz Novega mesta. Mikec Danijel, uslužbenec z Malega Slatina, in Fink Martina, hči posestnika iz Smolčevih vasi. Dobejšak Milan, trgovski pomočnik, in Rotar Amalija, trgovska pomočnica, oboje iz Dol. Toplice.

mesta - deklico, Saje Stanislava iz Črnomolja - deklico, Kos Jože iz Črnomolja - deklico, Stefančič Ivanka iz Krivoglavice - deklico, Ferlin Jožeta iz Malega Ljipca - dečka, Movren Pepca iz Praprotna - dečka, Tomičič Marja iz Črnomolja - deklico, Tratnik Marija iz Novega mesta - dečka, Pungertar Jožeta s Kota - deklico, Kováč Slavka z Dvora - dečka.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Borščič posestnika iz Prilave je os voza udarila v prvi koč. Dragan Jože, posestnik iz Sentjurja, se je pri zaganjanju deske s cirkularno urezal v levo roko. Černeta Jožeta, delavec iz Srednje vasi, so napadli neznanec in mu s kamnom poškodovali glavo. Srovin Ana, žena premožnjaka iz Mirne peči, je padla in si poškodovala desno nogo. Majetič Antontu, delavcu iz Tišenpolja, je padel na nogo in hrbenico kamen. Lesar Janez, sofer iz Kovečeva, se je zalezel z avtomobilom v avtoBUS in si poškodoval hrbenico. Kožarij Rudolf, delavcu iz Stopiš, je padla bukev na levo nogo. Gorše Katarina, žena posestnika iz Buhnjarec, si je pri zaganjanju drv poškodovala levo nogo. Gimpelj Marija, družniška upokojenka s Sel pri Otovu, je padla s podstrešja in si poškodovala glavo in desno roko. Kmetja Ignacij, posestnik z Zgornje Maje, je podrl motorist in mu poškodoval glavo in prani koč. Malnarč Jožefo, šivilju iz Črnomolja, je mož udaril po glavi. Kastelic Janez, iz avtoBUS iz Dol. Soteki, je pri delu padel z darskega odra in si poškodoval desno nogo.

LEDALIŠČE

GLEDALIŠČE V NOVEM MESTU. Sreda, 20. novembra, ob 19.30: Klubud »Krog s kredos. Gostovanje P. D. »Josip Jurčič iz Trebnje. Nedelja, 26. novembra, ob 20. uri: O'Neill »Anna Christie«. Gostovanje novomeškega gledališča v Ljubljani.

MALI OGLASI

Iščem pridno in počeno dekle, vajeno vseh kmečkih del. Nastop službe takoj. Dolinar Anton, Dobrova 84 pri Ljubljani. Prodajnik železniške postaje Kandija v Novem mestu lepo stavbno parcelo (lahko z že odobrenim krasnim načrtom za enodružinsko hišo), gospodarsko polje, kopelec in gozd. Izpraznilo roko 3/4 leta. Cena 950.000 din. Naslov v upravi lista (583-57). Novak Peter, kamnosek, Jama 23 - p. Kranj, izdeluje vse vrste belih mlinarskih kamnov na motorni in vodni pogon. Ima jih tudi v zalogi. Starejša, čista in zdrava žena bi v dopoldanskih urah pazila na otroka in kuhala. Naslov v upravi lista. (582-57). Najdišča glavnika od motornega koleca Puch-roller prosim, da ga proti nagradi vrne v upravo lista. (581-57). Iščem gospodinjstvo pomočnico. Naslov v upravi lista. (584-57).

Drobne iz Novega mesta

in poklončki. Nič zato, otroci imajo radi sladkarije. Toda... Nedaleč proč stoji revna mati, prav tako z malim neoboginjenkom ob sebi. Otroček strmi v prodajalke, ki deli onememu bombončke. Po otroško upravičeno pričakuje, da bo tudi on deležen takih dobrot. Toda prodajalka se zanj in za njegovo mamico niti malo ne pozanima, ker ima pač preveč povedati gospej. Siromašna mati večkrat plaho poskuša opozoriti prodajalko nase - verjetno se ji mudi domov, najbrže jo čakajo tam otroci. Toda prodajalka je zatopljena v pogovor z gospo in njenim malčkom...

V prodajalni je še tretja oseba, in ta malo glasneje opozori prodajalko na njeno dolžnost. Za pultom se pojavijo druga prodajalka, pri tej naroči ta tretja oseba pet sladkorčkov in jih da malčku si-

romsne mamice: Na, da ne bo samo onj lizal bombončkov. Gospa in trgovka sta občutili ost - seveda vsaka po svoje. Medtem ko je gospa hitro odšla iz trgovine, je trgovka s spremenjenim glasom, v katerem ni bilo več tinita onega prijaznega tona kot malo prej nasproti gospej, vprašala siromašno mater, kaj hoče. Nekoč je res bilo tako, danes pa naj bi take manjre že izginile iz naših trgovin. Pa so nekam čudno trdozive...

Britvice, britvice!

Prosimo, dajte mi zavitek žiletki - Nemožne, dobe se le skupno s kompletno garnituro. Kako, zakaj? Prodajalka skomigne z rameni in ponudi: Imamo zelo dobre Smart-britvice, pa še in te vrste, če želite...

Človek se vpraša: kako neki, da bi ne bilo mogoče dobiti tudi žiletki v nadrobni prodaji? Seveda tega ni kriv trgovec, ki se trudi, da bi strankam dobro postregel, ker jih tudi on ne dobi po želji. Vprašamo se le, kje je krivda, da teh dobrih britvic ni mogoče dobiti tudi za grobno prodajo. Človek pa res ne more vsakokrat, ko potrebuje britvice, kupiti kar celo pakirano britvsko garnituro.

Nekoč je bilo - pa je tudi še danes moderno...

Gospa je v trgovini nakupila nekaj stvari - bo menda iz katke »boljše družine«, tako bi človek pač sodil po uslužnostnem vedenju prodajalke. Predno odide s svojim otročkom iz trgovine, da prodajalka malemu še nekaj bombončkov, seveda z izbranimi besedami

Obvestilo Metličanom

Vsem našim naročnikom in bralecem v Metliki in metliški občini sporočamo, da bo zaradi tehničnih vzrokov izšla posebna »metliška strane« v našem tedniku, posvečena letošnjemu občinskemu prazniku Metlike, v sredo 27. novembra.

UREDNIŠTVO LISTA

SREČA. - v časopisih piše, da za podražitev mesa ni vzroka. - Zdaj si pa predstavljajte, da bi bil! (Po »Ježuru«)

Lep uspeh mlade ekipe

V soboto in nedeljo je bil v Ljubljani že večkrat pričevani pokalni odbojkaški turnir, ki so na njem udeležili najboljši ekipe iz Slovenije, med njimi tudi močno pomlajena ekipa novega zveznega ligaša - novomeškega Partizana. Vsega je nastopilo enajst ekip, ki so bile razdeljene na tri skupine. Le zmagovalec skupin se dobi pravo igrati v finalu za plasman od 1.-3. mesta.

PRVI SKUPIN JE zmagal mariborski Branki, v drugi pa po odlični borbi z Ljubljano bivši zvezni ligaš - Fužinar iz Rava. V tretji skupini so bili favoriti Novomeščani z rezultatom 4:1. Na koncu so se obratno iztekli v nasprotju, čeprav so nastopili v zelo pomlajeni postavi - brez odsotnega Dolena in Ing. Bergana. Jeseničane so premagali glavniki z 2:0 (15:13, 15:9).

Pomembna zmaga novomeških šahistov

Novomeški šahisti so imeli preteklo soboto in nedeljo v Ljubljani dve važni srečanja v okviru tekmovalna za možno prvenstvo Slovenije. Dvojbo z ekipo Českejske šahovske zbirke je bil velikih pomena v borbi za prvenstvo. Ze nekaj let je bilo neresno vprašanje, kdo ima močnejše šahiste, Celje ali Novo mesto. Leto 1950 se je medsebojni dvojbo končalo neodločno - 4:4. Večina je tudi tokrat pripisovala zmago višje kategoriziranim Celjanom (Celjani so nastopili s šestimi I. kategorijci, Novomeščani pa s enimi). Toda Novomeščani so vse prognoze postavili na glavo. Čeprav so nastopili oslabiljeni (brez Skerjca), so zasluženo premagali ekipi iz Celja 4:1 in pol; 3 in pol kategorijci Celjani pa so imeli dramatično. Največ zasluga za zmago imajo Primo, ki je na 2. deski premagal I. kategorijca Medica. V Saranovič in posebno Boljan. Slednji je po zelo težki borbi odločil dvojbo v korist SD Novo mesto. Posamični rezultati: Sila - ing. Vrhovac remi. Primo - Medic 1:0. Zabukovec - Janežič 0:1. Medic - Smajer remi. Dr. Golčič - Oder remi. Ing. Količič - Hojnik 0:1. Bojančič - Primožič 1:0. Saranovič - Pilšora 1:0.

Zmaga nad Celjani pomeni lep uspeh novomeških šahistov. S to zmago so se uvrstili med najboljša moštva Slovenije. Ze naslednji dan, to je v nedeljo, so se Novomeščani pomerili z Jeseničani. Po lanski veliki uspehu, ko so Novomeščani s šestimi I. kategorijci v polfinalu prvenstva Slovenije izločili Jeseničane, je marsikdo pričakoval, da se bo kaj podobnega tudi letošnje ponovilo, toda vsak, ki je bil seznanjen z »vozovno« nekaterih znanih mojstrov in mlajših kandidatov v možno Jeseničane, je lahko uvidel, da so izgledi Novomeščanov minimalni. Mojštra Longer in Lešnik ter mojstri, kandidata Groscek in Vošnjak, so velika okupacija, zato je poraz Novomeščanov s 5 in pol; 3 in pol realen in časten. Lep uspeh so zabeležili Novomeščani na zadnjih treh deskah, kjer so zmagovali z 2:1. Edino zmago za Novomeščane je dosegel dr. Golčič, ki je zelo lepo premagal I. kategorijca Simičiča, lepe prilikežnosti za zmago pa sta imela še Zabukovec in Sila, za pa sta se morala oba zadovoljiti z remijem. Posebno Sila je zelo dobro igral na 1. deski z mojstrom Longerjem. Tretji remi je dosegel Primo.

FM

NAROČAJTE IN ŠIRITE DOLENJSKI LIST!

Nobenega dolenjskega gospodarja brez DOLENJSKEGA LISTA!

Za DAN REPUBLIKE čestitamo vsem cenjenim odjemalcem in dobaviteljem ter se še nadalje priporočamo!

SPLOŠNO TRGOVSKO PODJETJE »POTROŠNIK« ČRNOMELJ. Naše blago je kvalitetno izdelano, cene solidne in konkurenčne! Svoje usluge in prvotno konfekcijo vam nudimo po zmernih cenah. Delovni kolektiv »PEKARIJE« v NOVEM MESTU se priporoča potrošnikom kruha in jim čestita za DAN REPUBLIKE.

Nataknimo si tajinstvene nočnike, ki nam jih nudi znanost, in se ozirimo nazaj, daleč nazaj v zgodovino te naše ljube Zemlje, rečimo za dve milijardi let. To je za nas veličanska, malone nepojmljiva številka, v zgodovini vsega vesolja je pa kajpak to precej kratko razdobje. Pred dvema milijardami let je bila Zemlja prazna. Imela je le eno veličansko morje in dve celini, eno na severu, eno na jugu. Nobenega živega bitja ne v vodi, ne na zemlji ne v zraku. Približno pred milijardo in pol leti pa so se v globini morja pojavila prva znamenja življenja, skromne praživali: ameba, spužve in podobno. Potem se življenje, seveda neskončno počasno, razvijalo dalje, dobiva popolnejše oblike. Pojavilo se tri metre dolgi raki, korale, prve ribe, torej vretenčarji. To je bilo pred 300 milijoni let. Življenje se je začelo seliti iz morja na kopno, vzbrstelo so prve, še hudo preproste rastline.

PRED MILIJONI IN MILIJONI LET

Zemlja se pokriva

V veličanskem razdobju med 800 in 200 milijoni let doživlja revolucija zemeljska skorja. Rodila so se visoke planine (Alpe), kopnina in morje spreminjata svoja mesta, živi svet doživlja nove spremembe, povzročene od novih pogojev življenja. Po vsej Evropi rasto bujni gozdovi, drevesje je visoko po 40 metrov (ti gozdovi so da-

Take pošastne živali je imela Zemlja pred 200 milijoni let, To je bilo res vladarstvo zmajev

nes — premogli). V njih se pojavijo prvi insekti, pa pajki, stonoge, polki itd.

Vladarstvo zmajev

Pred kakimi 200 milijoni let se dvoživke spreminjajo v krol-

kodele in kače. Nekatere imajo na hrbtu izrastke in bodice, druge dolge vratove, tretje veličanske in ostre zobe. To je bilo razdobje kuščarjev, nekateri so bili dolgi po 30, 40 metrov. Pojavijo se tudi krilati kuščarji.

Morski prebivalci pred milijardo let

Prvi sesavci

150 milijonov let je od teden, ko so se na Zemlji pojavili prvi sesavci in prve ptice, ki so imele zobe, na perutih pa prste s kremplji. Toda prvi sesavci so naselili Zemljo (po milijon letih razvoja od prvih, primitivnih sesavcev) komaj pred 50 milijoni let. To so bile velike živali — trobčarji: dinoteriji, mastodonti, bronteriji itd. Bronteriji, prednik današnjega nosoroga, je imel na glavi rošove, dinoteriji rlec, kakor slon, in je bil visok 4 m in pol. (Sluke, ki jih prinašamo, niso plod fantazije, ampak znanstvenih izsledkov. Narisal jih je nedavno francoski učenjak Roisin na podlagi študija in pregleda sto-

Še žive potomci zmajeva

Na osamljenem indonezijskem otoku Komodu so pred leti odkrili kuščarja, ki je prava slika nekdanjih prazgodovinskih kuščarjev. Ta »komodski zmaj«, kot mu pravijo, živi v neprehodnih prazgodovinskih tega otoka in ga je izredno težko izslediti. Niti ni ugotovljena njegova prava velikost. Nedavno se je dr. Meissnerju po dolgih naporih posrečilo, da je izsledil enega teh kuščarjev (za vabo so mu nastavili crnjenko kozo) in ga tudi fotografiral. Dolg je skoraj štiri metre, sodijo pa, da na otoku živijo še večji. Dr. Meissner pravi, da se mu je zdelo, ko je kuščarja zagledal, kakor da gleda milijono let nazaj v prazgodovinsko dobo izvalstva.

Hodil je 79 dni

Leta 1926 je bila v ZDA tekma v hoji. Proga od New Yorka do San Franciscusa je bila dolga 5495 kilometrov. Zmagal je 60-letni A. Monteverde, ki je to progo prehodil v 79 dneh, 10 urah in 10 minutah.

DAN GUMBOV

Družbeno življenje je Američanke odtužilo od doma in ne utegnejo možem priti niti gumbov. Može so sedaj »stopili v akcijo« in uveden je za vse ameriške žene »Dan gumbov«. Tako bodo vsaj enkrat na leto pregledale srce in sukničke svojih mož in prišle manjkajoče gumba, če že za svoje »slabše« polovice ne morejo storiti kaj več.

Novomeščani gostujejo

Novomeško gledališče bo na povabilo republiškega Sveta Svobode in Prosvetnih društev v nedeljo, 24. novembra, zvečer gostovalo na Delavskem odru v Ljubljani z O'Neillovo dramo »Ana Christie«, ki jo je zrediral prof. Tone Trdan. Na domačem odru so jo uprizorili petkrat, z njo so gostovali v Črnomlju in Metliki; povabilo iz Ljubljane pa je vsem igralcem in sodelavcem lepo priznanje za poštovno delo. »Ana Christie« je bila petlanska premiera na novomeškem odru. Razen te so uprizorili še Petrovičev »Pluh«.

Mollérovo »Solo za žene«, Linhartovo »Matička« in mladinsko igro »Janko in Metka«. Za začetek letošnje sezone so za proslavo Oktobrske revolucije uprizorili Brechtovo »Puške go-

Riko Urh v vlogi starega kapitana barke Chrisa v O'Neillovi drami »Ana Christie«, s katero bo novomeško gledališče v nedeljo gostovalo na Delavskem odru v Ljubljani

S kačo okrog vratu

Štirje splavarji z Lima so spali na travi na obali. Eden se je zbudil in presenečen začel buditi še druge. Okrog vratu Bogoljuba Ilića, ki je še mirno spal, je bila ovita strupena kača. Eden od splavarjev jo je zgrabil za vrat, jo s težko muko odvil in ubil ter tako rešil tovarišu življenje.

Da se volna ne skrči

Volneni predmeti, narejeni na roko ali s strojem, se ne bodo skrčili, če volno že v stremenah namočite v mlečno vodo in jo pustite v nji 10—12 ur. Potem je počasi ožmite in obesite sušiti.

V VSAKO HIŠO DOLENJSKI LIST!

Dve, tri o prometu...

Najdaljša redna letalska proga, brez vmesnih pristankov, je dolga 6187 km. Veže Tokio in Honolulu. Najkrajša redna mednarodna letalska proga je pa dolga le 22 km. Opraviža potniški promet med Kjopenhavnom (Danska) in Malmöjem (Švedska).

Največji pristaniški promet na svetu ima londonska luka. Lani je skozi to luko nad 55.000 ladij. Največja luka na svetu je pa New York Harbour. Naenkrat lahko sprejme 400 ladij. Najmočnejša prometna točka na svetu je Hollywood Frewwyju v Kaliforniji. Nekoga dne v juniju letos je komisija ugotovila, da je med 7, in 8. uro zvečer šlo po tej cesti 13.720 motornih vozil. Vseh motornih vozil ta dan na tej cesti je pa bilo 178.430!

Vatikan o satelitu

Vatikansko glasilo Osservatore Romano je po daljšem molku o najnovejšem dosežku tehnike, o sovjetskem umetnem satelitu, srdito napadlo Sovjetsko zvezo. Glasilo piše, da je sovjetski izum strahna igrača v rokah ljudi, ki nimajo ne vere ne moralnosti. Nadalje navaja, da je natvno misliti, da je satelit samo mirroljubna iznajdba. Ko bodo zgrajeni še večji sateliti, bodo po mnenju Vatikana leti lahko služili tudi kot baza za napad na vso zemljo.

Kaj neki bodo rekli v Vatikanu, ko bodo leteli po vesolju tudi sateliti kapitalističnih držav?

OKROGLE

- ### NOVI NAROČNIKI NAŠEGA LISTA:
- Mrak Rozi — Brusnice
 - Medle Jože — Svibnik
 - Pekolj Anton — Vrbovec
 - Iliš Lože — Pobok
 - Brezovar Tlika — Hmeljšč
 - Banko Ana — Novo mesto
 - Franco Branko — Loča
 - Kukman Marija — Prečna
 - Uhernik Anton — Otočec
 - Zupančič Jožefa — Sevo
 - Turk Andrej — Brod
 - Eržek Stanko — Gor. Straža
 - Lampret Pavel — Vesela gora
 - Osnovna šola — Smihel
 - Novak Stanko — Mengeš
 - Pilzmoht Just — Križe na Gorenjskem
 - Vukšinič Martin — Karlovac
 - Kline Viktor — USA
 - Kumer Franc — Daljni vrh
 - Turk Marija — Sentvid
 - Malus Vilus — Srebrnice
 - Gilha Polde — Valjevo
 - Hrastar Ivan — Križevci
 - Krašnik Franc — Kriva Palanka
 - Penca Stanko — Sarajevo
 - Pezdler Marjan — Mučič
 - Perger Milan — Rijeka
 - Rifelj Jože — Rijeka
 - Simonč Leopold — Šabac
 - Skala Jože — Ohrid
 - Vardižan Anton — Derventa
 - Zugelj Jože — Mučič
 - Butala Matija — Kanada
 - Kajin Frenk — Kanada
 - Popit Joško — Avstrija

Ena s cepljenja

Mamica: »Jož, kar pri srcu me peče!«
Sestra, ki drži otroka: »Res? Mene pa hladi po nogah.«
Otrok, ko ga sestra spusti: »Mamica, poltural sem se...«

RACA

»Ti kaj pa je pravzaprav novinarska raca?«
»No, to ti lahko razložim: če niše časopis, da je krava povrpla štiri teličke, potem so trije telički novinarske race.«

STROGI OČE

»Aha, sinko, sedaj sem te pa ujel: ti kadilš!«
»Kadim, očka.«
»Tadaj mi daj eno cigareto!«

METUZALEMSKA STAROST

Danes kar naprej beremo o raznih stokratst, stotideset letnikih in podobno. Pa je nekje neki časopis razpisal nagrado za novinarja, ki bo napisal najboljši intervju s takim metuzalemskim starcem. Nagrada je dobil novinar, ki je napisal tale intervju: »Torej živite že sto pedeset let. Kako ste dočkali tolikšno starost?«

NARAVNOST Povedano

Prva kurirska linija je naravno hitro opravila, težje je bilo na drugi, kjer se je prvi kurir prebijal skozi obroč skolarve ur in pol in nazadnje res preveslal Krko. Patrole so ga ujele v bližini Grabna na srečo šele, ko je pismo že oddal. Na cilj, ki je od mesta oddaljen le dobro uro in pol hoda, je prispelo njegovo pismo enajst minut pred enajsto uro.

»Lahko vam odkrito povem, da vašo znanje sofarinca nikakor ne bo zadovoljilo izpitne komisije!«

Žalosten obračun

Prvega novembra so potekla tri leta, odkar se je alžirski narod upel francoskemu izkoriščanju, zahtevajoč neodvisnost in enake pravice kot jih imajo Francozi. Oborožena borba je čedalje hujša in srditejša ter se še vedno širi. Alžirski borec za neodvisnost se v zadnjem času prenesel borbo tudi na območje Sahare, kjer si francoski kapitalisti prizadevajo, da bi pričeli izkoriščati izredno bogata nahajališča raznih rudnin in nafte. Računajo, da imajo Francozi v Alžiru okoli pol milijona voja-

kov, alžirska osvobodilna armada pa šteje okoli 100 tisoč borcev. Navzlic vojaški in tehnični premoči se tla Francozom v Alžiru vsak dan bolj majoje. V treh letih ogorčenih bojov so bile velike žrtve na obeh straneh, hude rane so pa bile prizadejane tudi gospodarstvu. Računajo, da je v teh treh letih zgubilo življenje na obeh straneh okrog 75 tisoč ljudi. Samo hudo ranjenih francoskih voja-

Spet leteči krožniki?

Ali gre za množično histrijo ali prenapeto domišljijo posameznikov, se trenutno ne da zanesljivo ugotoviti. Res pa je, da je vojno letalstvo v ZDA pred kratkim naročilo vsem svojim nadarskim in drugim opazovalnim postajam, naj budno zasledujejo in opazujejo, kaj se dogaja v zraku. Mnogi Američani so namreč izjavili,

Pred 50 milijoni let so živeli bronteriji, mastodonti in dinoteriji. O človeku se ni bilo duha ne sluha, saj se je pojavil na Zemlji komaj pred enim milijonom let.

Sovjetska zveza prodala 20 ton zlata v Švici

Kakor poročajo italijanski časniki, je v zadnjih tednih Sovjetska zveza povečala ponudbo svojega zlata na švicarskem trgu. Cenijo, da so Rusi prodali v Švici kakih 20 ton sovjetskega zlata, glavni kupci pa so bili Francozi, Italijani in Libanonci.

Orjaški orkester

17. junija 1872 je v Bostonu (ZDA) dirigiral svojo znano pesem »Na lepi modri Donavi« Johan Strauss. Dirigiral je največjemu zboru, ki je kdaj nastopil. Pod svojo taktirko je imel 2000 glasbenikov in 20.000 pevcov!

Živ izolator

Kmetovalec Zarko Dralič iz Novog Bečaja slovi po neki posebni lastnosti: z golimi rokami lahko drži električno žico, po kateri teče tok 110 do 300 voltov, ne da bi čutil kak udarec.

Eden najmlajših prijateljev Dolenjskega lista je osemletni Lampret Minko iz Sentjerneja. Na Martinovo, 11. novembra, je nabral na vrtu nekaj vejic lepih zrelih malin in jih poslal uredništvu našega lista. Minko, prav lepa hvala za sropek sladkih malin in za pozdrav! Tvoje fotografije objavljamo, da te bodo spoznali tudi pionirji izven Sentjerneja. Pozdravi kučka Džipsija in pridno pazi na mucke!

prvic kurir

Knop pred tovornim skladiščem skočil na stopnico odhajajočega vlaka mlad, svetlošaf fant in predvino zapri vrata za seboj. Bil je eden od obeh kurirjev, ki sta komaj pred nekaj minutami v centru mesta prejela sporočila za koto 420...
Vlak je že čez most, skozi tunel in spet skripljejo zavore — Novo mesto glavni kolodvor! Za kurirja se prava nevarnost šele začenja, na vlak lahko vsak trenutek vstopi volun, ki ga bo izdal patrolam. Podri bi mu ves narč in sporočilo ne bi nikoli prišlo na cilj. Kurir napeto oprezuje proti beroni.

Na srečo je na postaji naš šlovec. Zadržuje samo, da se srečata z oči in že se razumeta. Še vseeno se minute vlečejo kot leta, a vendar...
Končno, 6.42: vlak se je premaknil!

Patrole so zasedle svoje položaje že v soboto popoldan okrog tretje ure. Obroč, ki so ga morali zapreti je potekal preko Bršljina in Cegelnice na Brod in od tu čez Smihel, Gotovo vas in Cikavo na grad Graben. Patrole so imele na Grabnom na razpolago tudi čolne, oba bregova Krke pa so skrbno stražili. Obroč je potekal naprej za Ločenskim pokopališčem čez Mestne njive in se pred Bučno vajo spet spustil v Bršljin, Vsekarjo za komandanta patrol ni bila lahka naloga zapreti ga tako, da bi lahko kontroliral vsakogar, ki bi v nedeljo zjutraj šel iz mesta.

Obroč, ki je bil razdeljen v sektorje, je obsegal skoro deset kilometrov. Preveriti ga je bilo treba v soboto popoldne — komandant patrol in član kontrolne komisije sta objez-

dila vse zasede do sobote zvečer. Popoldan so taborniki temeljito preštudirali teren, zdaj pa so kurirji patrolne ognje, nekateri pa so se zbrali okrog tabornih ognjev, kjer so peli in pekli jabolka.

Ko je postalo zares čisto temno, so se obrzali in obrzki počasi zrenili. Res je možko v novembrski noči odločno reči: Jaz se ne bojim teme in ne mraza — tabornik sem in bom spal tukaj! Razumljivo, da jih nihče ni silil, toda to je vprašanje časti. Nekeja jih je šlo domov zaradi skrbne ali celo nezaupljive mame, bili pa so tudi taki, ki so rekli: Brrrr!... moje pernice ne dam za nič na svetu, pa pika! In prav zaradi teh si je komandant drugo jutro pulil lase — bolje, da bi sploh ne prišli zraven, kajti nekaj jih je res postelja zadržala, da niso bili drugo jutro pravočasno na svojih mestih!

Na zavojih pod Muhaberjem izkorišča lokomotiva prav vse svoje atmosfere pa še ne pride vlak nikamor. Tudi to jutro je raztrajala in budila ljudi v domačih hišah, ki so raztresene po kamnitih pobočjih okrog Hudega in Kamene. Nedelja je in vse še spi. Pač...
...po železniškem nastupu nad Potočno vajo prihaja samcat neki kmet — menda ne misli pod vlak! Lokomotiva zapiska, kmet pa prestopi na pot ob nasipu, ne da bi se ozrl. Polovica vlaka je že mimo njega, ko se nenasdoma sicer in pobere pismo, ki je priletelo skozi okno.

Niti ne postrela ga ampak ga urno spravljajo za vrata, se ozre nazaj in se spusti v goščavico ob potoku pod nastop. Vlak je med-

tem seveda že izklnil za ovinkom in vse je spet mirno. Ura je šest in devetinsitrideset minut...
Patrole so vznemirjene. Niti pol ure še ni, odkar je rdeča raketa zaplavala nad mestom, in že je neki »paničar« raznesel vest, da sta se oba kurirja že prebila.

»Kako to,« meni Ivan, »saj bi tak dan! Kar tako se nam tudi ne moreta izmuzniti, menda smo razporejeni dovolj na goste!«
»Kaj to, ko pa se lahko preobčlejo. Če bi bil jaz kurir, bi se našemil v kakšno staro mamo ali pa bi se zaril v voz senu, da me noben živ krst ne bi odknil.«
»Veš da sta Rudi in Fič tudi prav gotovo kakšno podobno pogruntala in če bomo samo tukajje čekali, nam jo res lahko pred nosom poredita... Kdo pa je tamle s kolegom na cesti?«
»Kaj si slep in ne vidiš, da je mlilčnik?«
»Seveda je, samo zdi se mi nekam preveč podoben Rudi-ju! Poglejmo!«
Ni bilo videti, da bi bil mož v modrosti uniformi kaj zelo presenečen, ko je eden od fantov začel:
»Oprostite, toda tako ste podobni...! Mlilčnik se je nasmajal:
»Seveda, saj sem njegov oče! po glasu so ga takoj spoznali, res ni bil Rudi.«
...ampak podobna sta si pa zelo!« se je opravičeval